

SANDVIKEN

Sommarmötesnummer av tidningen Ärkestiftet 1932

Redaktion: Per Bolinder, Sam Rönnegård

Ansvarig utgivare: Sam Rönnegård

TILL ETT SVENSKT LANDSKAP.

Andra klädde sig i överdåd.

Du fick blott en fattig vadmalsvåd.

Skogens gröna tröja drog du på,
prydde dig med blänk av åar blå.

Ärbart klädd. Och ärbart trygg din färd
i din kärva, allvarsamma värld.

* * *

Andra gingo ut till lek och fest.

Det du fick vart vanlig vardag mest.

Andra skänkte yran i sitt spel.

Du bar lugnet som din arvedel.

I den väv, som växer fram ur mödan din,
stilla, stilla dag till dag slås in.

* * *

Dina systrar sjunga, där de gå.

Du går tyst och ensam och hör på,

har ej ord för alla ting du ser,
vet ej, vad du bär i arv och ger,

vill ej, kan ej skänka rymd och röst
alla bundna känslor i ditt bröst.

* * *

När vi se dig i de andras krans,

bär du som en glorias gyllenglans.

För de barn, som kalla dig sin mor,

är det tystnaden, som gör dig stor,

tystnaden, som för dem i din famn,
gråa landskap utan sång och namn.

KARL HEDLUND

LEVANDE STENAR.

En hälsning till ungdomsdagarnas deltagare.

Vid den gamla medeltida stenkyrkan där nere på Upplandssläätten stod jag ofta. Jag såg de väldiga gråstensblocken skymta fram högt uppe på murarna och tornet. Stenarna blevo levande. De begynte tala om fädrens otroliga möda att föra dem samman, lyfta dem i höjden och sammanfoga dem till starka, skyddande murar. De talade om valkiga händer och fåradanleten, om arbetande och trötta människor. Men de talade också om en brinnande kärlek till det stora verket, om själars längtan efter ett helgat rum för andakt och tillbedjan, om skapareglädje och hoppfull tro.

Jag såg en annan syn, och åter hörde jag stenarna tala. Malmen från Bergslagens och Norrlands gruvor föres ned till järnverket vid Storsjöns strand. Ett under sker. Den döda stenen blir levande. Inne i det stora järnverket har den av människohänder och maskiner bearbetats och förvandlats. Den har blivit till ädel produkt. Den är färdig att utföra sin gärning i världen. Så tala även dessa stenar om mycken möda och tungt arbete men också om hjärnans och handens skaparekraft, de sjunga på sitt sätt sin lovsång över livets stora under.

I bibeln talas om levande stenar, som skola uppbyggas till ett andligt tempel. Gud bygger sin kyrka här på jorden, den reser sig mot höjden, vittnande om hans evighetstankar. Vi människor äro levande stenar i denna byggnad. Det är en mening med livet. Hur ringa jag än är, hur fattigt mitt liv än synes vara, så är jag av Gud avsedd för en hög uppgift. Jag skall tjäna hans sak, jag är med i hans verk. Mitt liv här på jorden betyder något. Mina gärningar i hemmet, i umgänget och det dagliga arbetet ha kallelens höga

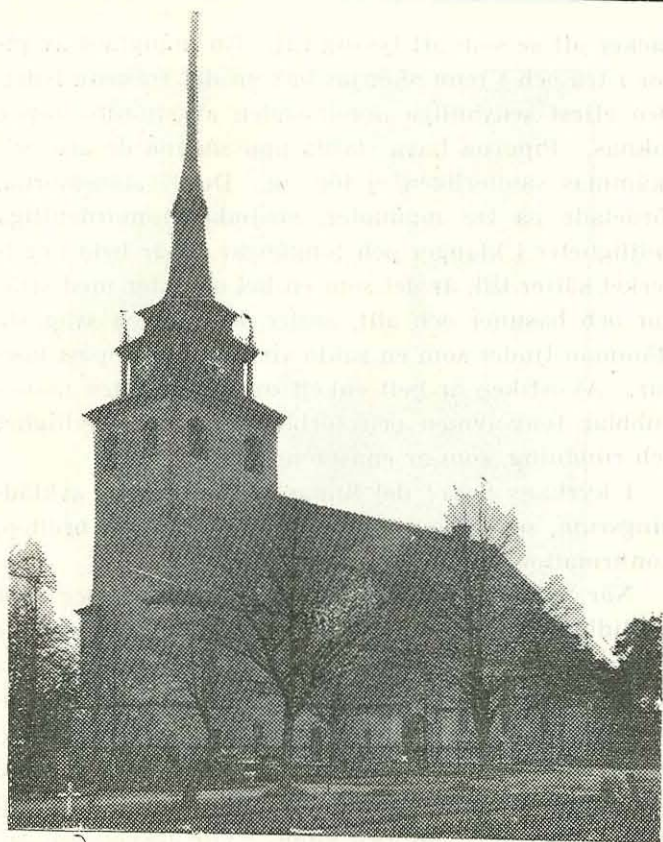
mening. Genom mina ord och mitt föredöme skall jag förhärliga Gud. Genom ödmjukhet och tro skall jag visa mig värdig att få vara en levande sten i Guds underbara tempel i världen.

Men Guds ord vet också om stenar, som behöva smältas och härddas i elden för att bli skickade för sitt ändamål. Livet är fullt av mycken kamp, icke minst i ungdomstiden, av prövningar och vända. Frukt icke för kampen, räds icke för allvaret! De äro smältugnarna, där slagget försvinner och den ädla metallen kommer till sin rätt. I dem möter dig Gud. De äro hans medel att utgestalta ditt inre, att du må bli, vad du är ämnad att bli, en människa, som genom ädel gärning och ett helgat liv prisar livets Herre. Att få bli en sådan levande sten ute i Guds sköna värld, det är livets stora lycka, det är glädje och salighet.

För detta verks fullbordan behöva vi varandras stöd och hjälp. Vi behöva hålla tillsammans, lära oss att kämpa och arbeta tillsammans, fröjdas och jubla tillsammans. Våra kyrkliga ungdomskurser äro en öppnad väg för oss att träda in i unga kristna människors gemenskap och få del av ett ädelt kamratskaps välsignelser. De vilja vara ett hjälpmedel att foga samman de många stenarna till ett levande helt, en hjälp att utdana det renaste och djupaste i våra själar, så att Guds tanke med oss blir en verklighet.

Så varen välkomna, ungdomar från Upsala Ärkestift, till några dagars stärkande samvaro under sommarens kyrkliga ungdomskurs i Sandviken! Vi vänta eder med glädje. Låt oss här få mötas inför den Evige själv, att han må dana oss till levande stenar, dugliga till allt gott verk.

Gottfrid Pontén.

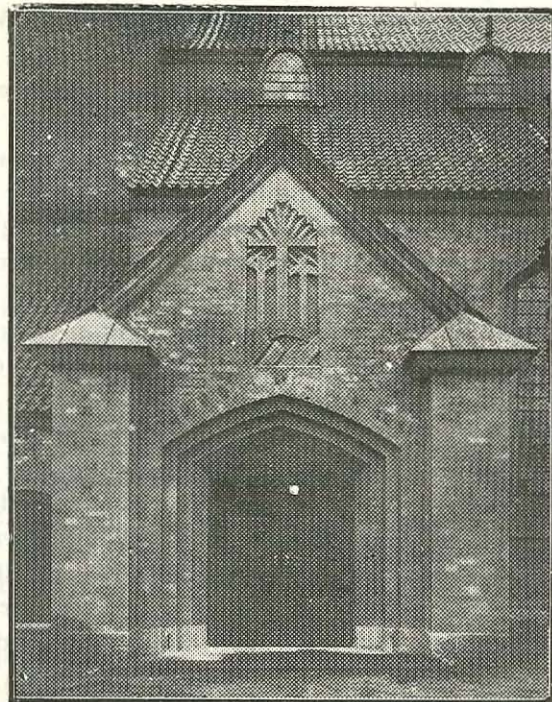
SANDVIKENS KYRKA.

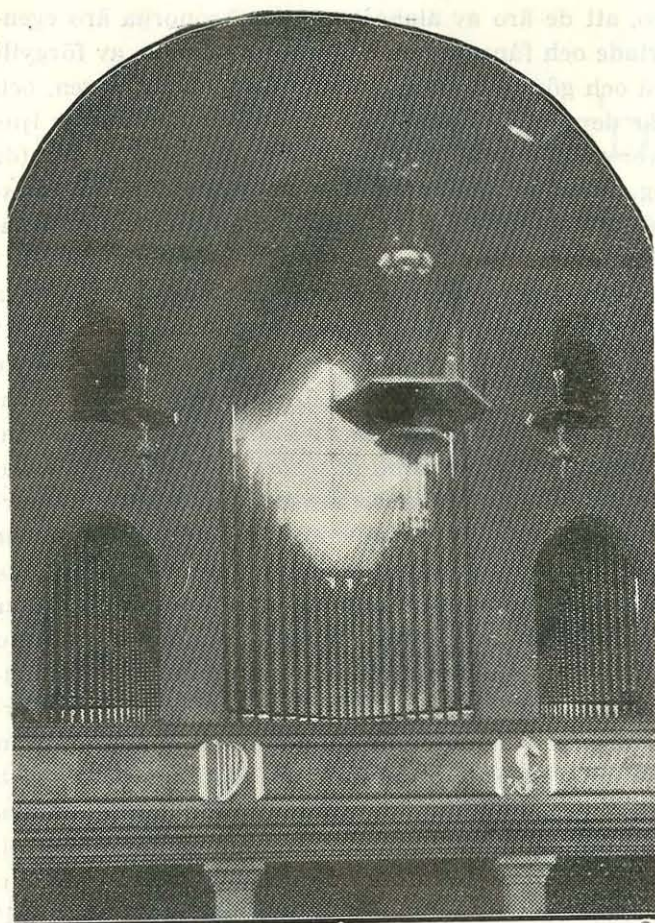
Högt uppe på åsen reser sig Sandvikens nya kyrka. Från vilket håll man än nalkas samhället, ser man hennes smäckra spira stiga upp mot höjden. Korset blänker och glimmar i solen, och när skymningen fallit på, förkunnar tornurets lysande skiva tidens gång för sena vandrare.

När kyrkan fick sin rödbruna färg, var det många som stod undrande. Kyrkan borde väl vara vit som andra kyrkor i Sveriges land! Men numera är det ingen som tvekar. En vit kyrka hade snart nog blivit grå och ful av all rök och sot, som järnverkets otaliga skorstenar vältrar över samhället. Kyrkan är bra som hon är. Genom kyrkparkens tallar går vägen upp till huvudingången. En mångfald trappsteg leda upp till den väldiga, kopparklädda porten å västgaveln. Vi lägga märke till, att tornet ej som vanligen är fallet, placerats över vapenhuset utan över kyrkans kor. Därigenom har det varit möjligt att giva koret en mindre vanlig resning ävensom att på ett särskilt sätt få in kyrkklockornas klang i kyrkorummet.

Vi träda in. Tre rader smäckra sandstenspelare bära upp det väldiga mittskeppet, vars höjd över golvet förlämnar kyrkan en imponerande rymd. Murytorna äro hållna i en ljus gulbrun ton. När ljuset från de många lamporna träffar dem, kan man nästan

tro, att de äro av alabaster. Ljuskronorna äro egenartade och fångar blicken. De äro utförda av förgyllt trä och göra en mäktig verkan både under dagen, och när de vid aftongudstjänsterna sända en flod av ljus över murar och valv. Kronan i koret är något för sig. Den krönes av ett silverskepp, i vars stäv Mästarens gestalt skönjes. Ord kunna ej beskriva den. Den måste ses. Koret är beläget högre än kyrkan i övrigt. Ligger det ej något symboliskt i att få stiga upp till altaret? Religionens utövning innebär att lyftas över det vardagliga. Den leder upp till ett högre plan. Altaret är stort och brett, byggt av kalksten. Det inger en förnimmelse av kraft och ro. Sex höga, smäckra vaxljus brinna där med klar och stilla låga. Levande ljus och levande blommor höra till den altarprydnad, som ej kan undvaras. Ett krucifix av silver med ädla inläggningar, en gåva av en församlingsbo, fullkomnar altarets utsmyckning. Ovan altaret reser sig Gunnar Torhamns imposanta altartavla, Jesu bergspredikan. Den kärva Kristustyp, åt vilken konstnären valt att i en värdig form och i sällsamma färger giva liv, avviker måhända från äldre tiders. Han har sitt eget sätt att se och det har han visat. Och det är det äkta och personliga, som är det värdefulla. Predikstolen ligger på lagom höjd. En predikstol, placerad för högt skapar en känsla av avstånd mellan förkunnare och församling. Men här har frågan fått en lycklig lösning. Den är utförd i ek, som fått behålla sin naturfärg, under det att den skulpturala utsmyckningen förgyllts. Predikstolen flankeras av tvenne dörrar, å vilka Torhamn i förgylld relief framställt ett antal scener ur Jesu liv. Anordningen är

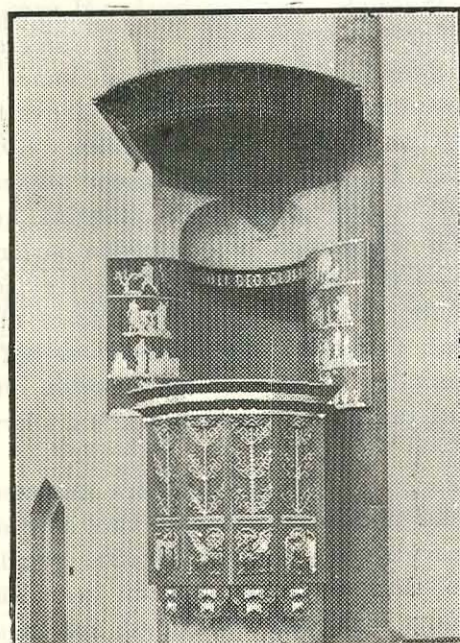
både originell och vacker. En särskild sevärdhet är det lilla dopkapellet, utfört i annan färg än kyrkan i övrigt och med dopfunt av grönvit kolmårsmarmor. Då kapellet ej användes, är dopfunten med dess utsökta dopskål av silver täckt av ett hissbart lock, vilket vid dop höjes och då tillika tjänstgör som ljuskrona. Varje fredag fylles dopkapellet av en skara, som bär de små till dopet. Även i samband med högmässogudstjänsterna ske numera dop i större utsträckning än förr. Kanske är det det vackra dopkapellet, som verkat stimulerande. Skrudkammaren inrymmer en märklig samling av mässkrudar och antependier. I samband med kyrkans invigning fick kyrkan genom donation mottaga fyra nya skrudar, utgångna från Librarias förnämliga ateljé, två vita och två gröna. Av antependier äger kyrkan ett utfört med broderier av rostfritt stål, ett helt visst i detta sammanhang unikt material.

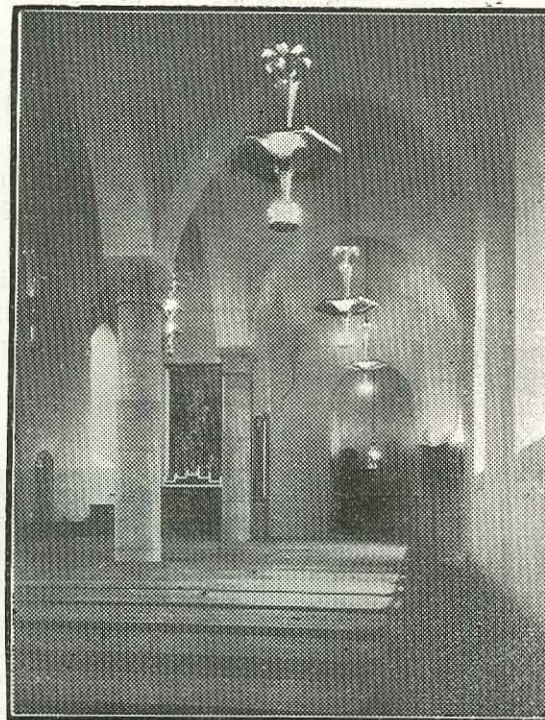
Sakristian är liten men i varje detalj präglad av stil och kultur. Den Kristusbild, som prydde den gamla kyrkans altare, har uppställts å sakristialtaret. Den hör till det fåtal föremål, som fått följa församlingen från den gamla kyrkan till den nya. Ett större krucifix, ett konstverk av hög rang, skuret i trä av John Lundquist, bildar ett ädelt smycke på fondväggen i norra sidoskeppet. Kyrkorgeln är nästan lika

vacker att se som att lyssna till. En mångfald av pipor i trä och i tenn skönjas bakom det främsta ledet. Den eljest sedvanliga orgelfasaden av stumma pipor saknas. Piporna hava ställts upp sådana de äro och skämmas sannerligen ej för sig. De 37 stämmorna, fördelade på tre manualer, erbjuda utomordentliga möjligheter i klanger och tongångar. När hela orgelverket sätter till, är det som en hel orkester med stråkar och basuner och allt, under det att den svagaste stämman ljuder som en sakta viskning, knappast hörbar. Akustiken är helt enkelt underbar. Den mångdubblar tonvolymen och förlämnar tonen en fyllighet och rundning, som är enastående.

I kyrkans bakre del finnas tamburer och avklädningsrum, som komma väl till pass både vid bröllop, konfirmationer och andra tillfällen.

När Sandvikens nya kyrka den 29 november 1931 högtidligen invigdes för sitt ändamål, nådde länge närda förhoppningar sin fullbordan. Förberedelserna till kyrkobygget började redan 1902, då det första tusentalet kronor avskildes för ändamålet. Kyrkobyggnadsfrågan har sedan under årens lopp varit föremål för många överläggningar och diskussioner och det har stridits både för och emot. Vid ärkebiskop Söderbloms visitation i juli 1928 inträffade något, som bragte frågan i ett nytt läge. Disponenten och Fru Tord Magnusson utfästa sig i en till ärkebiskopen rikstad skrivelse att på vissa villkor till kyrkobyggnadsfonden överlämna 100,000 kr. Församlingen iklädde sig vid en stor kyrkostämma den 21 okt. 1928 de resterande kostnaderna och beslutade den 26 maj 1929 att uppföra den nya kyrkan efter ritningar av Professor L. I. Wahlman, som sålunda blev kyrkans arkitekt. Bygget gick sedan raskt undan och första sön-

dagen i advent förlidet år flyttade församlingen in i sin nya helgedom. De, som voro med, skola sent för-glömma den stund, då den stora kyrkobibeln och kyrkans heliga kärl i högtidlig prästerlig procession under klockringning fördes över till det nya templet. Själva invigningen förrättades av domprosten G. Lizell. Kyrkan var naturligtvis fylld till sista plats.

Den nya kyrkan har redan fått visa betydelsen av ett vackert och värdigt gudstjänstrum. Antalet av dem, som söka sig upp till gudstjänsterna, har mång-

dubblats. Den nya helgedomen har givit nya möjlig-heter att berika gudstjänstlivet och har visat sig äga en sällsam samlande makt. Den samlar skarorna som aldrig förr och den samlar förströdda tankar kring den stora frågan, hur livet skall levas och döden mö-tas. Kyrkan har visat sig vara en plats, som Gud välsignat och där han giver kraft åt dem, som där tillbedja. Så tro vi, att Sandvikens nya kyrka skall bli för Högbo församling ej blott ett gudstjänstrum utan även ett hem.

Hugo Löving.

SANDVIKENS JÄRNVERK.

Några data ur dess historia och en utblick över dess verksamhetsfält.

Järnhanteringen i Gästrikland har gamla anor. Talrika lämningar i form av slagg vittna härom. Så till exempel skär landsvägen genom Årsunda by, be-lägen ej långt från Sandviken, tvärs genom ett stort grav- och slaggfält, daterande sig från vikingatiden. För den järnhistoriskt intresserade kan rektor Karl Hedlunds uppsats i detta ämne, intagen i Svenska Turistföreningens årsskrift 1932, rekommenderas till studium. Denna uppsats ger en god inblick i utveck-lingen från den äldsta myrjärnstillverkningen, som grundade sig på de i landskapet talrika myrmalms-förekomsterna, över bergsmanstiden med sin gruv-

brytning och sina vattendrivna hammare fram till nutidens moderna storbruk.

Bland dessa bruk intager Sandviken på grund av sin storlek och arten av sina produkter en bemärkt plats. Och dock är Sandvikens järnverk, där det nu ligger, i jämförelse med de flesta, för att icke säga alla övriga svenska järnbruk en mycket ung förete-else. Karakteristiskt för de svenska järnbruken är ju, att de i allmänhet bygga på sekelgamla traditioner, varpå Stora Kopparberg utgör det mest markanta exemplet. Sandvikens järnverk har visserligen tagit arv efter tvenne äldre bruk, nämligen Högbo och

Edsken, men det grundades på sin nuvarande plats först år 1862, alltså för jämt sjuttio år sedan.

Som bekant har Sandviken sin tillkomst att tacka en mycket betydelsefull uppfinning på metallurgiens område, nämligen bessemermetoden. Metodens uppfinnare är engelsmannen Henry Bessemer. Den går ut på att genom inblåsning av luft i tackjärn befria detta från kol och såmedelst erhålla smidbart järn. Tanken är enkel och genialisk, men just därför måste den för den tidens människor hava tett sig svindlande djärv — och utförbar. Metoden höll också ett tag på att gå i stöpet.

serligen bedrevs tillverkningen några år vid Högbo, men med stigande efterfrågan på det nya stålet blev det snart klart, att det endast var en tidsfråga, när det skulle bliva nödvändigt att flytta tillverkningen till en ur kommunikationssynpunkt mera lämplig plats. Denna plats, valdes, där Sandviken nu ligger, invid den några år tidigare invigda Gävle—Dala järnväg, den andra i ordningen av Sveriges järnvägar, och i mars 1862 började bebyggelsen.

Anläggningarna planlades från början efter stora mått. För smidning av stora propelleraxlar, kanoner etc. installerades en ånghammare, som var den näst

G. F. Göransson, Sandvikens grundläggare, blev Bessemers praktiska komplement för metodens praktiska förverkligande. Någon gång på sommaren 1857 sammanträffade Göransson med Bessemer i England och köpte en del av patentet för Skandinavien. Då han vid hemkomsten skulle igångsätta tillverkningen av bessemerstål, visade det sig emellertid, att metoden ej gav användbart stål, d. v. s. att dess praktiska värde var ungefär lika med noll.

Det räcker här med att konstatera, att Göransson lyckades. Vid det lilla Edske bruk, beläget i västra Gästrikland invid gränsen mot Dalarna skedde den 18 juli år 1858 en bessemerblåsning, som i praktisk skala gav användbart stål, och därmed kan man säga, att Sandvikens historia börjar.

Såväl Högbo som Edske bruk tillhörde vid denna tid grosshandelsfirman Daniel Elfstrand & Co. i Gävle, i vilken firma G. F. Göransson var chef. Intetdera bruket befanns dock lämpligt att i större skala upptaga ståltillverkningen enligt den nya metoden. Vis-

största i Europa, och engelska hammarsmeder införskrevos. Under allt detta måste även gator och vägar utföras, bostadshus byggas och allt det som hör till livets nödtorft för en ständigt växande befolkning anskaffas. Av dåtida tidningsartiklar att döma var Sandvikens järnverks tillkomst och Sandvikens samhälles bebyggelse en dittills tämligen enastående händelse i Sverige, enastående tack vare den snabba takten i arbetet, som förde tanken mera på amerikanska än svenska förhållanden.

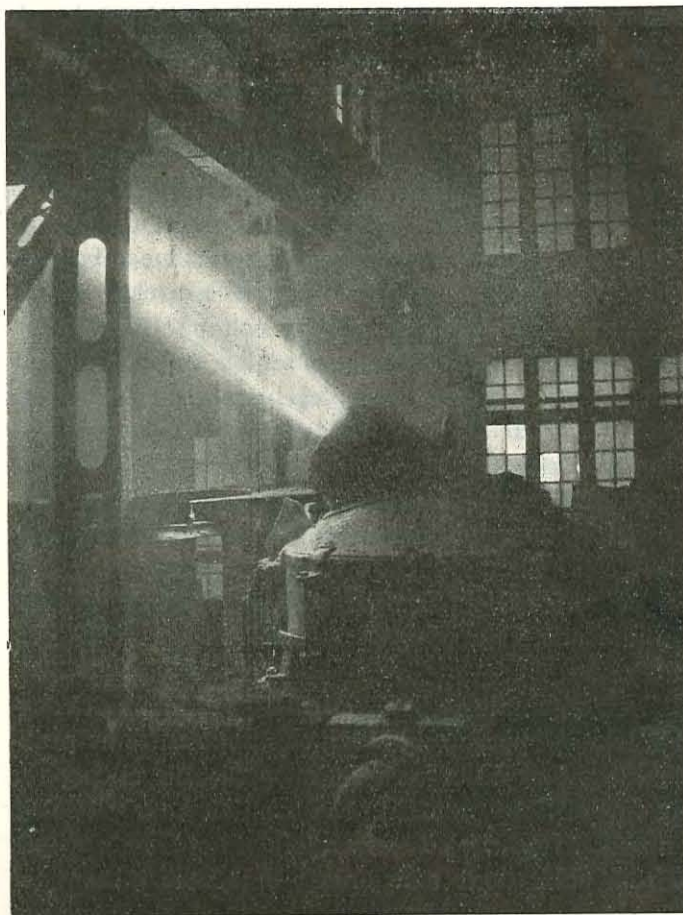
Den svåra ekonomiska krisen under 60-talets senare hälft var nära att spoliera det stolta verket, mest på grund av de stora kapitalinvesteringarna i början, men företaget kom åter på fötter, och sedan dess kan bruket och samhället uppvisa en oavbruten tillväxt.

Till större delen är verket byggt på i Storsjön utfylld mark. Den vik som givit Sandviken dess namn är nu helt utfylld. Endast hyttan och hammarsmedjan samt vad som ligger väster och söder därom är byggt på ursprunglig mark. Verkstadsområdet upp-

tager nu en areal av ungefär 430,000 kvadratmeter. I väster på åsen ligga de äldsta delarna: hyttan med rostugnar, ånghammarsmedjan, martinverk m. fl. byggnader. Strax söder om järnvägen i östlig riktning sträcka sig varmvalsverken, såsom götvalsverk, flera rörverk, tråd- och bandvalsverk, finvalsverk, borrarstålverk, rörmanufakturverk etc. Söder härom ligga avdelningarna kallvalsverk och trådtrageri, och här lägger man särskilt märke till ett komplex av vita byggnader i modern industriarkitektur, nämligen kallvalsverk, glödningsanläggning, hårdhus och lager- och packhusbyggnad. Inströdda här och där ligga hjälpavdelningar, såsom mekaniska verkstäder, kraftstationer etc. Utanför det egentliga verkstadsområdet ligger transformatorstationen för Lanforskraft norr om järnvägen samt det stora träkolshuset, rymmande över 100,000 kubikmeter, längst väster ut. Den bästa utsikten över verket har man från huvudkontoret, varvid man har Storsjön i bakgrunden.

Bessemermetodens största betydelse låg i att den skapade möjligheter för framställning av större hel-smidda pjäser vid en tidpunkt, då maskintekniken var nära att hämmas i sin utveckling på grund av de äldre färskningsmetodernas otillräcklighet i detta avseende. Det var därför naturligt, att Sandvikens verksamhet i början kom att inrikta sig på framställningen av grovt smide, såsom vevaxlar, propelleraxlar m. m. Snart nog lades här till fabrikationen av helvalsade hjulringar för lokomotiv och järnvägsvagnar, vilken tillverkning med den tidens forcerade järnvägsbyggande blev av stor betydelse för Sandviken. Redan så tidigt som år 1889 upptogs tillverkning av helvalsade rör, som ännu i dag är en av Sandvikens viktigaste specialiteter. Bland andra specialiteter, som bidragit till att göra Sandvikens namn världsbekant, må särskilt nämnas kallvalsat bandstål, som började tillverkas här på 80-talet.

Med avseende på de tillverkade produkterna har utvecklingen vid Sandviken i stort sett gått i vertikal riktning, d. v. s. från mindre förädlad till högre förädlad stål. Det jämförelsevis dyrbara och högklassiga träkolsstålet utträngdes så småningom för grövre och mindre förädlade saker av utlandets billigare stål, framställt på basis av kokstackjärn. Denna utvecklingsgång är för övrigt ej Sandviken ensam om bland svenska bruk, men trots detta har svensk järnhantering av i dag ett icke föraktligt område kvar för sin verksamhet. Kvalitetsargumentet är alltid värdefullt i konkurrensen och i många fall avgörande. De nya kommunikationsmedlen, bilen och flygmaskinen, utgöra exempel på sådana användningsområden, där kvaliteten hos materialet och den därav beroende säkerheten till liv och lem betyder allt. Det är därför naturligt, att s. k. konstruktionsstål för motorer,

automobiler och flygmaskiner ingå bland Sandvikens specialiteter.

Stålframställningen vid Sandviken sker i huvudsak i martinugnar och elektrostålugnar; bessemermetoden förlorar däremot allt mer och mer i betydelse. Grundvalarna för stålfabrikationen äro svenska kvalitetsmalmer och träkol för malmernas reducering i masugnarna. För att lättare kunna övervaka och kontrollera processerna, såsom det höves i en kvalitets-tillverkning, äro ugnarna genomgående små. Någon-ting i stil t. ex. med utlandets jättemasugnar om tusen tons kapacitet finnes ej tillnärmelsevis i Sandviken.

Då man söker efter orsakerna till den jämförelsevis snabba utvecklingen av Sandvikens järnverk under den relativt korta tidrymd av sjuttio år, tänker man givetvis i första hand, och det med rätta, på fabri-katens höga kvalitet. Men även en annan omständighet, ofta förbisedd men icke desto mindre av stor vikt, har bidragit här till, nämligen den försäljningsorganisation som bolaget redan från början upprättade.

Dittills hade det varit rätt vanligt, att de svenska järnbruken sålt sina tillverkningar genom de stora exporthandelshusen. Det kunde till och med hända, att ett bruk sålde hela sin årstillverkning till handels-huset genom ett enda leveranskontrakt. Sandviken

däremot stod vid sin start fullkomligt fritt och kunde välja den mot tidens krav och de egna fördelarna bäst svarande försäljningsorganisationen. De ledande männen i företaget valde att taga försäljningen i egna händer; de blevo på samma gång industriidkare och internationella köpmän, och de upprättade agenturer och sedermera dotterbolag på den ena marknaden efter den andra. Det visade sig snart nog ligga en avgjord fördel i att ständigt genom de direkta förbindelserna kunna erhålla snabba och pålitliga underättelser och bilda sig en personlig uppfattning om marknadsens ändrade krav, ej blott i prishänseende utan även och framför allt beträffande nya användningsområden. Sandvikens Jernverks Aktiebolags nuvarande försäljningsorganisation omfattar ett flertal dotterbolag och agenturer i de flesta länder, uppgående till sammanlagt 76 försäljningsställen.

Bolagets aktiekapital uppgår till 16,000,000 kronor. Antalet anställda uppgår normalt till c:a 4,000 personer.

I ett samhälle av Sandvikens typ, där hela det dagliga livet grupperar sig kring och uppehålls av praktiskt taget en enda verksamhetsgren, där allting rör sig om realiteter, om fakta och kvaliteter, får väl också samhällslivet i sin helhet och folklynnets sin särprägel. Härom skall dock icke ordas; omdömet tillkommer

ö. h. knappast en ortsbo. Men om ännu en ting skall här erinras. En produktion, som arbetar på högkvalificerade produkter måste i gengäld söka sig så mycket vidare marknad. Här i Sandviken hålles också fönstren öppna mot yttervärlden! Sandviksprodukterna söka sig ut i skilda världsdelar och bära sitt märke med. Så gott som hela Europa, kanske framför allt England och Tyskland, men även Väst- och Syd-Europa, Frankrike, Italien, Balkanstaterna köpa här. I det yttersta Östern, Japan, arbetar Sandviks-agenturer, Förenta Staterna prövar, trots egen jätteproduktion, med hänsyn till kvaliteten, "hur svenska stålet biter", i Canada i norr och Argentina i söder falla de stora skogarnas resar ofta för en Sandviks-såg; ända ner i Syd-afrika gnisslar och blänker bergborrstål ur Sandviksarbetarnas och Sandviksingeniörernas händer och på Cuba falla sockerrören för blanka macketes-knivar av kallvalsat, härdat Sandviksstål! Sådant ger känning, icke blott med de stora talens, med det avlägsnas och okändas romantik utan också med de moraliska realiteter, samförståndet mellan folk och världsdelar, produktionen som en tjänande faktor i mänsklighetens utveckling, varåt detta samhälles och detta företags ledning så ofta givit betydelsefulla uttryck.

E. L.

TVÅ VÄRLDAR.

Här skall icke talas om någon av den skillnad mellan en annan, en bättre värld och denna jordens jämmerdal, varom de gamla och de fromma sjungit längtans sånger.

De världar, jag här skulle vilja tala om, finnas "här nere" båda två: den ena heter staden och industrisamhället och den andra heter landsbygden. Det är inte lång väg från den ena till den andra, och fastän kommunikationen dem emellan är livlig, bibehålla de dock alltjämt sina särdrag, sitt kynne och sin egenart, och de två skola heller aldrig finna varandra och förstå varandra.

Vem ärver ej av sin hembygd drag?

Och den som lyss som liten slarv
till skogens dån, får annat arv
än den, som föddes vid en gata.

Vilken sanning ligger det inte i dessa Heidenstams ord.

Det vore klokt, om man alltid hade detta förhållande klart för sig i den mänskliga samlevnaden.

Jag själv, vilken som liten slarv lyssnade till skogens dån, förstod till fullo innebörden och sanningen i denna strof, först då jag fick mitt hem vid en gata. Jag känner att jag alltjämt har det där arvet kvar från skogen och att detta arv har svårt att finna sig till rätta i bruksmiljön. Det räcker inte med att kådfläckarna i kläderna tvättats bort, att valkarna efter sågen och yxan i händerna försvunnit, att man vädrat stallslukten ur rocken och skrapat åkerns kokor av skorna. Det finns alltjämt en fyrkantig, otymlig bonde kvar inom en, en klumpig och omedgörlig men på samma gång timid bonde och skogsmänniska, som inte kan med bråket vid bruket, en figur, som framförallt inte passar i salongerna, där de fina, mjuka möblerna bara göra en nervös, och där man bara längtar tillbaka till en brits i en drängstuga eller en skogskoja, där sängbrädet skavde en i knävecken och

där man fick lyssna till berättelser ur vardagslivet, enkelt och gärna mustigt framförda av lagets bästa huvud.

Bondbasse? Vad är det för någonting? Man har i samhällena för sig, att de där litet tillbakadragna och vad man kallar obelevade personerna, som komma till oss från Järbo och Årsunda, Smörnäs och Stabäck, äro obildade och alldeles sakna kontakt med civilisationen och den s. k. kulturen, som man så ofta och ivrigt skyltar med i de större orterna, (nåja — Sandviken). Intet är bedrägligare än detta föreställningssätt. Om vi tänka efter vilka personer som stå i ledningen för föreningslivet här i Sandviken, ska vi finna, att flertalet framlevat sin ungdom på andra orter ute på landsbygden. Detta är ingen tillfällighet. Försakelsen, den hårda kampen där ute i de enkla stugorna fostrar goda karaktärer och ensamheten och isoleringen ge läshuvudena och begåvningarna tillfällen att utveckla sig. Jag har undrat många gånger, om dessa ändå verkligen kunnat acklimatisera sig och trivas här.

En av mina bästa vänner bor i en enslig stuga ute på landet. Han bor inte ens vid stora landsvägen, utan stugan ligger i skogen, och vägen dit har högt gräs mellan hjulspåren. Men det är sällan jag träffat en människa, som för ett rikare liv. Han har valkarna kvar i händerna, men han målar tavlor, tjädrar och orrar, älgar och kor, landskap och gamla stugor och lador, som hålla på att ruttna ner och som han lärt sig älska och därför inte vill förlora. Han skriver berättelser om luffare och gamla bygdeoriginal, han skriver dikter om dem, om sin hustru och sina barn. Jag var till honom i fjol vår. Han låg på gården samman med sin familj framför kaffebrikan. Hans pojkar försvunno snart bort i backen till den jättelika gungan mellan frötallarna och hans hustru gick in till sina bestyr. Då förde han mig bort till solgasset bakom stugan och visade mig en stor glasburk, i vilken han samlat vatten och diverse skräp. — Luta dig ner och titta i burken, får du se vilka underliga kryp, som finns där, sa han. Det var vatten från diket intill och där summo alla möjliga kryp omkring, en del liknade noshörningar i miniatyr, en del liknade träpinnar rätt och slätt, men de simmade likväl omkring och stångade varandra eller läppjade efter andra mindre varelser, som dvaldes i vattnet. I timtal lågo vi och iakttog de underliga krypen. Två gamla karlar lågo raklånga i gröngräset och hade glädje av att titta in i en glasburk lortigt vatten från ett dike. Men för oss rymde den en stor och rik värld, som gav uppslag till djupsinniga samtal. Han visste också mer om deras liv än jag. Och det beror bland annat på, att han levat kvar längre där i den enkla stugan.

Därför att landsborna ofta äro enkelt klädda och därför att deras arbete är vad man brukar kalla lortigt, så inbillar man sig, att dessa människor äro inskränkta arbetsdjur utan andra intressen än dem hannen i en djurfamilj har för honan och ungarna. Det är grov förolämpning, vill jag bara påpeka. Jag lärde mig mycket mera och "bildade" mig mycket mera under den tid, jag körde Max och kolade milor. En vår körde vi ut spillningen på sista föret, och jag minns hur jag under arbetet gick och repeterade Fritjofs saga, som jag läste om kvällarna. Under dessa dagar lärde jag mig hela detta verk utantill, så att jag kan det alltjämt. Och ännu ibland när jag möter en bonde bakom ett spillningslass, har jag lust att gå fram till honom och fråga om han läst Tegnér eller om han tycker bättre om någon annan av de svenska klassikerna. Hur många grabbar i Sandviken gå för sig själva och mumla de lyriska stroferna om Axel och hans ryska brud?

Man kanske kan invända mot mitt resonemang detta, att jag dragit fram några utpräglade typer och att genomsnittsmänniskorna på landet och i de stora samhällena äro varandra tämligen lika. Hur skulle de kunna vara lika varandra? frågar jag. Hur skall en järnbruksarbetare kunna ha samma intressen och samma syn på tillvaron, som exempelvis en skogsarbetare? Skillnaden ligger inte bara däri, att skogsarbetaren i allmänhet är mera hungrig efter kunskaper, mera tänkande och kanske också mera drömmande, utan hela hans liv har ju ett annat utseende än järnbruksarbetaren. Arbetaren vid bruket kan i de flesta fall höra tidssignalen från arbetsplatsen ända hem i bostaden, och runt om i samhället stå studiecirklarna och föreläsningssalarna, teatern och biograferna öppna för honom. Hans hustru, som ofta nog har svårt att få de knappt tillmätta hushållspengarna att räcka till, är dock bortskämd med ett modernt samhälles alla bekvämligheter. Hon kan på en kort stund förse sig med allt vad hon behöver för hemmet och hushållet. När jag tänker på hur skogsarbetarkvinnorna få ta sig fram, så måste jag säga, att fruntimren på ett bruk äro bortskämda. De äro kollektivmänniskor, som ha varandra och organisationerna att trygga sig till. I skogsbygderna finns mycket litet av detta.

Invändningar? Det finns inte plats för sådana. Då känner ni inte till hur de ha det ute i skogsbygderna. Mannen har kanske en halv mil till sitt arbete — då han har sådant, men han blir ofta ledig sommartiden, även under normala förhållanden. På vintern lämnar han hemmet i becksvarta mörkret och traskar den snöiga stigen upp till hygget, och ännu innan dagningen kommit, har han börjat rotbarka de första träden. Så måste han slita som ett djur, me-

dan vinterdagen varar, och sedan ge sig av den långa vägen till hemmet igen och kasta sin utslitna kropp i dragsoffan, där han kanske inte ens har möjlighet att sträcka ut sig ordentligt för att inte ofreda ett par bytingar, som han har liggande skarvfötters med sig i bädden. Hustruns lott är kanske ändå tyngre än mannens. Hur skulle de 800 kronorna, mannen förtjänar, kunna räcka till, om inte hustrun ständigt hade vävstolarna inne, plockade bär och sålde om somrarna, skummade mjölken så att den blev blå som ett kalvöga, bara för att någon gång ibland kunna sälja en bit smör, försakade så långt det är möjligt för en kvinna i vår tid att driva försakelsen. Kan man på något sätt spåra någon klassgemenskap med arbetarkvinnorna i ett brukssamhälle och kvinnorna ute i våra skogsbygder? Ställ dem i bredd! Se på deras klädedräkt! Äro hattarna av samma typ? Ha deras kappor samma snitt? Ha de samma hållning?

Den individuella ambitionen inverkar mycket på människornas utseende, hållning, uppträdande, men här räcker den inte till för att vilseleda. Vi ska genast se, vilken av de två hör hemma i skogsbygden och går bland kalvar och grisar om dagarna och måste finansiera sin familj med 800 kronor om året.

Brukssamhället och landsbygden äro och komma säkerligen alltid att förbli två skilda världar, vilka genom sina allmänna betingelser — miljö, utkomst-möjligheter, samlevnad — skapa två människotyper, som med naturnödvändighet måste bli olika. Jag är tacksam gent emot ödet, som lät mig växa upp tillsammans med kor och grisar och höns och framförallt tillsammans med min präktiga kamrat Max, och det gläder mig, att här ha fått ordet för att uttala mina varma sympatier för landsbygdens och framförallt skogarnas fattiga, försakade folk.

G. —ss—.

SEE FABRIKS AKTIEBOLAG SANDVIKEN

SVERIGES ÄLDSTA RÖRDRAGERI

TILLVERKAR KALLDRAGNA KVALITETSSTÅLRÖR AV
KOL- OCH SPECIALSTÅL SAMT MANUFAKTUR DÄRAV.

SPECIALITETER:

Rör för flygmaskiner.

Ångpannetuber för pannor med högt tryck.

Rör, gafflar, skärmar och hjulringar för velocipeder och motorcyklar.

Rör för automobiler.

Paragonspröt för paraplyer.

Räfsor och kratror m. m.

SEEFAB — VÄLKÄNT FABRIKAT

KRING ETT SAMHÄLLE OCH DESS UNGDOMSRÖRELSE.

Mitt inlägg innebär mindre ett program än ett par tillrättalägganden. Jag är ledsen att på samma gång nödgas ta död på en eller ett par illusioner; människor sakna nu en gång ofta illusionerna mer än verkligheten. Sandviken är ett i många hänseenden lyckligt lottat samhälle: dess goda samhällsanda, dess ekonomiska vederhäftighet (så vitt nu ej det allmänna konjunkturläget förrycker alla rimliga proportioner!), dess kulturella framåtanda (jag tror termen brukas så) är allmänt omvittnade. Här torde också, även om jag frånräknar ett eller annat vittne, vilkas bofasthet å platsen göra deras ojävaktighet något omtvistlig, alltjämt ligga en god portion sanning. *Vi stå oss rätt gott här och vi veta det.* Men illusionen börjar ungefär, där man menar att dessa förmåner med någon slags naturnödvändighet kommit samhället tillhanda eller att samma mystiska ödesmakt alltjämt dag från dag tryggar besittningstagandet av allt detta goda och håller sin hand över rörproduktionens avsättningsvillkor, de kommunala fondernas räntabilitet eller dess berömda fotbollselvas målbur. Lyckan på den här platsen skulle med andra ord, i likhet med vissa stålqualiteter, vara rostfri; det hela ett slags kulturellt Schlaraffenland, med dess av Strindberg iakttagna klimatsjukdomar: liggsår av maklighet och magkattarr på grund av de stekta sparvarnas benägenhet att flyga direkt i munnen! Det låter som en truism: men *vi äro verkligen här ganska vanliga människor.* Kanske till en del ganska duktiga människor; i alla händelser människor med människors vanliga livsbetingelser. Ingenting har förvärvats, ingenting förvärvats och ingenting behålles på den här platsen, varken i går, i dag eller i morgon, utan den insats som heter arbete, arbete, rastlöst och intensivt insatt. Det är det första.

Man pekar icke utan fog på de allmänna förutsättningar, som ligga i en sund ekonomi, ett företagintresse, som i tre generationer vuxit samman med orten, ett på världsmarknaden känt namn. Men hur var det: Sandviken hade av begynnelsen, i sitt omedelbara grepp, varken råvaran — malmen, bränslet — kolen eller, egentligen, transportmedlet — belägenhet vid hamn, flodväg eller huvudbana. Allting har här byggts upp på grundval av rent mänskliga värden, ett rent mänskligt energiuppbåd: ekonomiskt sinne, organisationstalang, arbetsskicklighet, envisheten att inte vilja släppa taget, lusten att gå på, taga en risk och ett ansvar. Och hur är det: gäller icke om kapitalet av ett utmärkt och hedrande förflutet vad som gäller om varje annat kapital (även det and-

liga, som heter kultur, rättsordning, humanitet): det har värde, jämt så länge det alltjämt, i framgångsrikt arbete, bevaras, förräntas och förmeras. Så länge — men heller icke längre! Mer spöklika än ödekyrkor, vilkas oberörda stillhet likväl mäktat förmedla en aftonstämning av frid, av något avslutat, helgat och meningsfyllt kring sitt skifferlagda tak resa sig i dag, i mången gammal kulturbygd, de rökfri skorstenarna och de tomma murytorna kring en nedlagd bergsmanshytta! Allt vad som här, under tvenne generationer, ledare och arbetslag, förvärvats och behållits: skolväsendets utbyggnad, sociala åtgärder och kulturförmåner av skilda slag, hela samhällets vara eller icke vara vilar på den enkla grundvalen av att dess produktion alltjämt finna tjänliga arbets- och samarbetsformer, att dess produkter *i dag* — och i morgon! — finna en marknad.

Så enkelt är det. Ja, så enkelt är det! Men simmaren, som känner sin styrka vet att det fordras breda, jämna andetag, trygg självtillit (vilket är raka motsatsen till självtillräcklig dumdristighet) och framför allt den friska glädjen av att känna vattnet kyligt glida sig förbi, för att hålla sig uppe och nå strand. *Djupen bär för den som icke förtvivlar*; det grunda strandvattnet skrämmar mindre, men så lyfter det blott — barkbåtar. Inga övernaturliga förutsättningar — annat än den som ligger i välsignelse, den tysta, överskuggande kraft, som icke synes bunden av lokala förhållanden, utan som alltjämt dröjer över dem, som bedja icke blott med knäppta händer utan ock "med handen på sin plog" — dispenserar oss från kravet på att i dag förvärva en morgondag. Vi äro väl i mycket skonade från krisen; utanför den äro vi ej. Vårt bidrag till dess lösning är mindre söndagsbarnets än det stora arbetslagets, som alltjämt lyssnar till och följer pipan:

"O, arbetsdagar, mödoår, som vålla
så många vardagsöden bak den blanka rutan:
er hand är hård och sträv men trygg att hålla.
Dröj i vår bygd. Det är ej gott att leva er förutan!"

Nu några ord om den kyrkliga ungdomsrörelse, som i detta samhälle fått sin prägel. Dess arbetsprogram har, synes det, på sina håll varit föremål för diskussion; däremot torde det vara mindre känt. En viss koncentration kring egna arbetsuppgifter, nödvändig för en rörelse som strävar att bli klar över sig själv, sina egna resurser och mål och att skaffa sig en fast arbetstradition har under några år ställt oss en smula vid sidan. Stora gässlingar bruka ha

det så. Det är annars skada; vi är fullt tillfreds med att bli tagna på allvar av folk, som själva ha allvarliga ting före och gå i möte med den uppriktigaste föresats att ta och ge, att lyssna och giva besked. Skola vi våga ännu en sats (fast vi tala i egen sak): Vårt arbetsprogram synes väsentligen vara av den art, att det ingalunda är bundet vid lokala förhållanden och ledare utan rimligen kunde, kanske också borde, i mer än en krets vinna efterföljd. Några stillsamma erinringar må förutskickas. Rörelsen här företräder icke någon utrerad teologisk ståndpunkt, mindre kräver den en dylik, även om var och en sjunger fritt ut; att göra våld på andra själar förefaller oss alla här som det orimligaste, det omöjligaste av allt. I dess bibliotek stå kyrkliga och teologiska tidningar av olika läggning till förfogande; dess styrelse rymmer medlemmar, förenade i utmärkt kamratskap, av rätt skiftande kyrklig ståndpunkt. Icke heller i fråga om kyrklig sed torde vi här förete några särskilt revolutionerande drag. En viss ovilja att driva fram andliga drivhusresultat, att bryta upp det andliga livet ur dess naturliga sammanhang med människolivet i sin helhet, att ö. h. isolera våra ungdomar och förvandla kyrklig ungdomsrörelse till någon slags *specialitet* vid sidan av alla andra specialiteter, nykterhets- och fredsrörelse, fackliga och politiska intressen, den tendensen torde vi både böra och önska vidgå. Sannt är väl också att den sakramental sidan av fromhetslivet ter sig främmande eller fjärranväga för många bland de unga, visst icke alltid de sämsta eller minst allvarliga. Men är detta något säreget för oss? Söndagsgudstjänsterna äro snarare mer än mindre besökta, så "frivilliga" dessa besök än numera äro; tendensen är i stigande. Och gäller det att ställa sig till förfogande, att hugga i och hjälpa till, varhelst, ett par friska armar och en god vilja kan göra underverk i en församling varken sviker eller svek vår "frivilligkår". Däremot är en strävan till *realism*, till så vitt möjligt klar verklighetsiakttagelse och ett däremot svarande arbetsprogram och umgängelsespråk omissskännerligt. Vi vilja gärna taga våra ungdomar där de stå; vi skyla ogärna över något utan vilja veta var vi *faktiskt* stå, vad vi *faktiskt* vunnit. Och med denna, som vi mena, realism sammanhänger nu arten av det arbetsprogram vi gjort till vårt. Bäst sammanfatta vi det — och helst — under ordet *folkhögskoleanda*. Vi ha utgått från den iakttagelsen att de flesta ungdomar, när de bilda en kamrat- och vänskrets gärna vilja draga in hela sin intressevärld i denna gemenskap. *Antingen måste man nu underkänna dessa intressens berättigande, ur kristen synpunkt eller hänvisa de unga till att i andra sammanslutningar samtidigt tillfredsställa dem.* Jag tror att det alternativet är ofrånkomligt och att satsen

har värde som tankeställare. Vad vill kyrkans ungdomsrörelse ute i bygderna göra av de ungas sunda behov — gott om de finnas! — att förstå något av sin egen tid, av det samhälle i vilket de är kallade att fylla en plikt? Observera att den evighetsbelysning, under vilken vi skulle vilja ställa tidens omskiftten aldrig överslåta men väl skärpa kraven på realitet och närhet i den faktiska iakttagelsen. Med löst krut skrämmas blott kråkor; kampen mot *det onda som verklighet* kräver närkamp. Också tron på det goda skall ju till sist tagas ur verklighetsiakttagelsen, låt vara en verklighetsiakttagelse som räknar också med en fjärde dimension, där och ingen annanstans. "Kläder nu Gud så gräset på marken . . . huru mycket mer . . ." Föreställningen om att vissa hävdvunna arbetsformer — syketsens, eller möjligen slöjdgruppens (och allt gott om dem, de hävda sig nog) — skulle liksom naturligare ansluta sig till den samling på inre linjer, den karaktärsfostran vår ungdomsrörelse vill skänka än, låt oss säga, en studiecirkel i samhällslära eller kanske rent av en grupp idrottsungdomar på orienteringstävlan i skog och mark, hela denna föreställning är för verklighetsfrämmande för att vi skulle ha råd behålla den. Allt som utvecklar, allt som skänker hållning, frimodighet, ett friskt naturligt allvar åt en ung människa, *det är vårt*, det hör med till vår intressesfär. Vi kunna ju icke bruka allt; en naturlig känsla för begränsningens konst, vetskapen om att andliga förutsättningar och personlig läggning skifta förutsätta vi. Men vår andliga situation är för allvarlig för att en konventionell värdesättning av skilda arbetsformer skulle tillåtas göra sig för breda; här gäller blott tre krav men tre oeftergivliga: naturlig värdighet, saklighet och effektivitet. För den *rent religiösa kunskap och fostran*, som i denna myllrande värld av arbetsuppgifter och bildningsfrågor, i en dylik atmosfär av sunt, naturligt kamratumgänge frëstar sin tillvaro innebär ett sådant arbetsgemenskap en förmån, som lätt förbises, den att ställas under verklighets- under vardagskontroll. Stämmer det där med vad vi veta, vad vi erfarit — förut? Får livet, det svåra eller dunkla, det nära och påtagliga så en förklaring, en mening, på en gång klok, hög och uppfordrande, som hjälper oss att leva och att leva rätt? Ingen predikan lär vara svårare än den som hålles för det egna husfolket, dem med vilka man i vardagslag sammanlever; skarven märks. Det skadar varken förkunnaren eller förkunnelsen att predikoförberedelsen sker under kontrollen av ett par kloka, klara ögon, som fråga: menar du det där, jämt?

Ännu ett ord, ett sista: Vad en ungdomsrörelse som annars är värd namnet har att syfta till, det är att frigöra, att kalla till medvetande om andliga resurser, att hjälpa till ett besittningstagande av den yttre

och inre värld, som är vår, som är min, min och ingen annans, m. a. o. till andlig fullmyndighet. Det är ett högt ord; men det är icke högfärdigt. Kunna vi i vår ungdomsrörelse icke i denna de heta och apokalyptiska förväntningarnas, de hysteriska eller brutala livskrävarnas timma fostra en ungdom, med känsla för rätt och mått, för klokhet och humanitet, ett släkte, som ännu mäktar förvärva och bevara en personligt tillägnad, kanske också personligt uttryckt övertygelse. "Pastorns pojkar" (eller kanske oftare "pastorns flickor") är en beteckning som väl ofta kan uttrycka ett för båda parterna älskligt, sunt och fritt känt beroende förhållande; som symbol för en mognad ungdoms livsavgörelser och livsinställning blir den för svag. "Frågelådan" må, okränkt, ha sitt värde vid våra sammarmöten; viktigare är att det både frågas och

svaras på ömse sidor av katedern. Det är vår olycka att vi icke giva oss tid att lyssna och att vi, ofta, icke själva lärt oss att fråga.

Med varje år ökar antalet ungdomar, som ur vår krets söka sig ut till folkhögskolor och yrkeskurser, boklånens antal i vårt bibliotek har fördubblats. Vi överskatta icke dylika symptom (omfattningen kan ju synas anspråkslös nog) men vi kännas vid dem. Det kan hända vi i alla fall äro på rätt väg. Och vi säga våra avresande ungdomar, nu, som så ofta förr, ett tryggt: välkomna hem igen! Det vill vi gärna och av hjärtat säga också de stiftets ungdomar vi i sommar, för första gången, få hälsa som kamrater i vår krets.

Per Bolinder.

PRÄST ELLER LEKMAN

alla behöva vi ved för vår brasa. Sandvikens
vedsågar — och särskilt snabbvedsågbladet

"Sandvik 99"

gör arbetet i vedboden till ett nöje och samtidigt till en god rekreation. Även en hand-
såg, en sticksåg, en trädgårdssåg är ett nyttigt verktyg i varje hem.

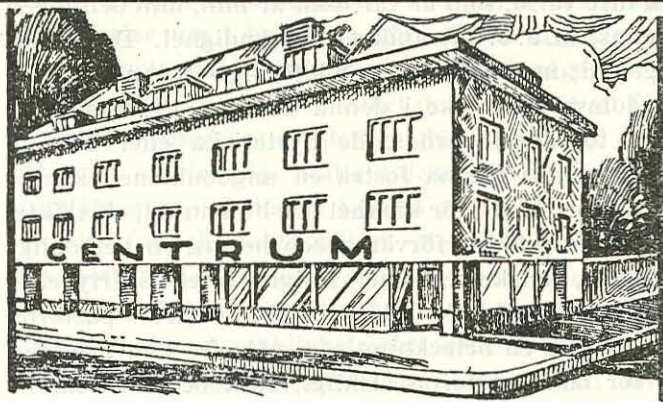
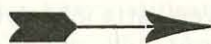
Sandvikens sågar

finnas hos alla järnhandlare.

SANDVIKENS JERNVERKS AKTIEBOLAG

SANDVIKEN

I Centrum

kan erhållas så gott som allt Ni behöver.

Besök CENTRUM

FOLKHÖGSKOLAN, Västerberg, Storvik

Vinterkurser

för manlig och kvinnlig ungdom, första och andra årskurs,
1 nov.—15 april.

Sommarkurser

för kvinnlig ungdom, 2 maj—31 juli och fortsättningskurs i
matlagning under augusti.

Friplatser och stipendier.

Prospekt på begäran genom REKTOR K. HEDLUND, Västerberg, Storvik.

FÖR SOMMAREN

Musslin, Voilé, Toilé, Georgette, Afgalain, Roumain, Vistra, Konstsilke, Flamengo.

JUMPERS

Ylle och Silke.

KJOLAR

Ylle och Stickade.

KOFTOR

Ylle och Silke.

Underkläder

Strumpor

Vantar

KONSUMENTFÖRENINGENS MANUFAKTURAVDELNINGAR

SANDVIKEN

Arkebiskop Erling Eidem.

HERDABREVET.

Arkebiskop Eidems herdabrev har redan fått sina utläggare och utläggningar. I vad mån den biskoplige författaren sedan godkänner dem, må lämnas därhän. Hans ämbetsgärning kommer säkerligen att bli den trognaste utläggningen av herdabrevet. Ty där talar icke en man, som lär ett och lever att annat. I ett för några år sedan utsänt herdabrev, som blev åtskilligt uppmärksammat, betygade dess författare sin oro inför kallelsen till biskopsämbetet. Han gjorde det med ord, som då ägnades mången spydig kommentar. Varje sådan förstummas inför ärkebiskop Eidems ord, att hans sinne varit såsom "ett svallande hav, som ej kunnat komma till ro", alltsedan hans namn uppfördes på ärkebiskopsförslaget, liksom ock inför hans bekännelse, att han ofta anropat Gud att få slippa undan det höga ämbetets stora och tunga kallelse. Man kan icke misstaga sig på uppriktigheten och äktheten i denna deklaration. Därtill griper den alltför omedelbart. Det finns i Erling Eidems andliga fysionomi icke ett drag av maktlystnad och maktsträveri. Det står omkring hans färd en atmosfär av enkelhet, ödmjukhet och broderlighet, av "him-

melrikets demokrati", som bjuder mer och djupare vördnad än allt yttre prelatensiskt väsen.

Det märkliga med hans herdabrev är, att där, djärvt uttryckt, icke finnes något särskilt märkligt. Där finnes verkligen intet av allt det, som i allmänhet anses såsom märkligt och som därför ofta beklagligtvis efterapats även i kyrkans budskap till tiden och dess människor, t. o. m. i ett och annat herdabrev från senare år. Ingen tidsanalys, inga programmatiskt ledande tankar, intet kyrkopolitiskt handlingsprogram. Mycket av vad som här säges, är åtminstone ur den levande trons synpunkt ganska självklara satser, t. ex. då det beträffande prästerna säges, att "det stora och grundläggande kravet" är, att de äro kristna. Är icke detta självklart? Skall det verkligen behöva sägas? Just detta är väl det märkliga med det Eidemska herdabrevet, att dess författare så djupt gripits av vissheten, att svaret på dessa två frågor icke utan vidare kan ges med ett ja eller nej respektive. Man kan peka på en mångfald sköna drag i detta sändebrev: en apostolisk succession, som är oberoende av den i sig så vördnadsvärda handpåläggningssceremonien, den av Bibelns ande och ordasatt genomandade framställningen, innerligheten och gudsnärheten, som gång på gång enkelt och osökt övergår i bönens form. Allt detta och mera därtill kan man peka på — det märkligaste är dock den förunderliga äkthet, som ligger under och bär varje ord och återger orden en betydelse, som de för de flesta förlorat. Det är icke endast fråga om den äkthet, som kommer av att uppenbarligen intet utsäges, som icke föregåtts av allvarligt övervägande och begrundan, ja, att intet utsäges, som icke dessförinnan framhävts inför Honom, som ser i det fördolda. Redan denna äkthet är märklig, eftersom den så sällan är tillfinnandes här i världen. Och dock ligger den betvingande och gripande äkthet, som här åsyftas, i något annat: nämligen däri, att vad som säges och som i och för sig icke är något nytt, säges på ett nytt sätt, så att man lyssnar som till ett aldrig förr hört budskap.

Kanske är det till sist detta, som tidens barn bäst behöva, den "tidsenliga" förkunnelse, kyrkan behöver för att kunna rätt fylla sin Herres uppdrag? Om så är, då har Sveriges kyrka anledning att känna glädje och tacksamhet över att dess nye ärkebiskop till all sin i övrigt så rika utrustning jämväl äger den nådegåvan: att förkunna det gamla Evangeliet med en ny röst.

(Upsala)

C. F. H.

Uppsala Ärkestift.

Ärkebiskop Erling Eidems invigning den 25 maj har utförligt refererats i dagspressen. I stället för ett referat, som nu skulle komma post festum, lämnas här med anledning av denna för vårt stift så betydelsefulla tilldragelse några statistiska och historiska uppgifter om Uppsala ärkestift.

Folkmängd	632,512
Areal	32,627 ₁₃ km. ²
Antal kontrakt	25
Antal pastorat	160
Antal församlingar:	
Lands-	242
Stads-	13
Gemensamma lands- och stads-	2
Antal präster:	
emeriti m. fl.	54
i aktiv församlingstjänst	294
Invånare pr präst i församlingstjänst	2,165
Största landsförsamling: Solna.	
Minsta ,, Svabensverk.	
Största stadsförsamling: Uppsala.	
Minsta ,, Sigtuna.	
Prästmöten ha hållits sedan 1604.	
Antal möten c:a 65, senaste hölls 1927.	

Biskopar och ärkebiskopar:

Ärkebiskopar från 1164.

Katolska: omkring 1141—1531.

Första ärkebiskop: Stefan 1164—85.

Evangeliska:

1. Laurentius Petri	1531—	73
2. Laurentius Petri	1574—	79
3. Andreas Laurentii	1583—	91
4. Abraham Andreae	1593—	99
5. Nicolaus Olavi	1599—1610	
6. Olaus Martini	1601—	09
7. Petrus Kenicius	1609—	36
8. Lavrentius Paulinus	1637—	46
9. Johannes Canuti Lenæus	1647—	69
10. Lars Stigzelius	1670—	76
11. Johannes Baazius	1677—	81
12. Olof Swebilius	1681—1700	
13. Erik Benzeliuss d. ä.	1700—	09
14. Hakvin Spegel	1711—	14
15. Mattias Steuchius	1714—	30
16. Jöns Steuchius	1730—	42
17. Erik Benzeliuss d. y.	1742—	43
18. Jakob Benzeliuss	1744—	47
19. Henrik Benzeliuss	1747—	57
20. Sam. Troilius	1757—	64
21. Magnus Beronius	1764—	75
22. Karl Fedr. Mennander	1775—	86

23. Uno v. Troili	1786—1803
24. Jakob Axelsson-Lindblom	1805— 19
25. Karl v. Rosenstein	1819— 36
26. Johan Olof Vallin	1837— 39
27. Karl Fredr. af Wingård	1839— 51
28. Hans Olof Holmström	1852— 55
29. Henrik Reuterdaahl	1856— 70
30. Anton Niklas Sundberg	1870—1900
31. Johan August Ekman	1900— 13
32. Nathan Söderblom	1914— 31
33. Erling Eidem	1932—

S. R.

Brev från Ramsjö ungdomskrets.

Det är valborgsmässoafton. En skara glada ungdomar, däribland jag, äro, som så många gånger förr, på väg till prästgården. Kyrkoherde Hårdelin har inbjudit U. K. att fira en vårfest i hans hem och nu skall festen gå av stapeln. Väl framkomna till prästgården hälsas vi hjärtligt välkomna av värdfolket.

Aftonen inledes med vårpsalmen 642. Så talar kyrkoherden några ord till oss, varpå vi hälsa våren välkommen genom att unisont sjunga "Vintern rasat ut bland våra fjällar", "Hör, hur västanvinden susar" m. fl. sånger. Några berättelser läsas, varunder vi med spänning vänta på nästa nummer av programmet. Det har nämligen glunkats om, att festkommittén skulle bjuda på kaffe. — Dörrarna till salen slås upp. Vad få vi se, om inte ett festligt dukat kaffebord framför oss. Att vi ej äro sena att slå oss ned vid det dukade långbordet, behöver väl knappast omtalas. Läckerheterna börja få en strykande åtgång. Stämningen är naturligtvis den allra bästa. Det skrattas och pratas och pratas och skrattas. Men även det trevligaste kafferep måste få ett slut. Mätta och belåtna resa vi oss från bordet och programmet fortsättes med solosånger och deklamation. Sist sjunges psalmen 651, varefter vi alla följas åt till kyrkan, där dagens högtidliga avslutning skall äga rum. Det kyrkliga ungdomsmärket skall i kväll utdelas till alla dem, som minst ett år varit trogna medlemmar i U. K.

Nere vid kyrkan stanna vi en stund och under tonerna av psalmen "Jag lyfter mina händer" träda vi fram till altarringen. Kyrkoherden vänder sig till de församlade med orden: "Nåd vare med Eder och frid av Gud, vår Fader och Herren Jesus Kristus Amen!" — "Kommen, låtom oss tillbedja vår Gud och nedfalla för Herren!" Valda verser ur psalm 118 i psaltaren läses, varvid kyrkoherden tackar Gud för allt gott. Därpå läses ett kapitel ur Arndts "Den sanna kristendomen" över Jesu ord i Lukas evang.

9: 23 "Om någon vill efterfölja mig, så försake han sig själv och tage sitt kors på sig var dag; så följ han mig". I anslutning därtill utlägger kyrkoherden i fria ordalag märket och dess betydelse; *Korset* manande oss till ett liv i Jesu efterföljd, *Ringens* symboliserande gemenskapen med Jesus Kristus och med varandra. Talet avslutades med Jesu ord: "Var trofast intill döden, så skall jag giva dig livets krona!" Så utdelades märket till 13 av ungdomskretsens 25

medlemmar, varpå gemensamt sjunges "Ära vare Fadern". Efter den högtidliga akten läses gemensamt bönen "Fader vår", varpå kyrkoherden nedkallar Herrens välsignelse över oss alla. Sist sjunges psalmen 652. Innan vi skildes åt, höres åter kyrkoherdens stämma: "Ungdomar! Glöm ej, att märket förpliktar!" Det är minnesvärda ord. Var och en av oss har fått något att tänka på.

En av deltagarna.

Till Församlingarna och ungdomskretsarna i Ärkestiftet.

Jesus sade: »Jag beder att de alla må vara ett, och att, såsom du, Fader, är i mig, och jag är i dig, också de må vara i oss, för att världen skall tro att du har sänt mig.»

Joh. 17: 21

Vi leva i en splittringens tid. Denna splittring råder såväl utåt som inåt. Olika intressen och viljor draga isär. De många rösterna i tiden förvilla. När splittringen återverkar i en människas inre, kommer karaktärens och viljans liv i fara. Detta är vägen till ofrid.

Splittringen betyder svaghet. Denna svaghet har tagit många uttryck i vår tid. Den är en fara, inför vilken vi icke få blunda. Jesus förstod splittringens faror för såväl folk som enskilda. Han förstod, att splittring skadar hans rikssak. Därför ville och vill Jesus splittringens motsats. Han vill samling och enhet. Hans översteprästerliga förbön är bön om samling och enhet. Det är inte vilken enhet och samling som helst. Det är enhet i Gud, som Jesus vill. Ju närmare vi genom Jesus Kristus komma Gud, desto närmare komma vi varandra. Jesus vill samla människor till ett lärjungaskap. Liksom samlade kol brinna bättre, då de brinna tillsammans, så få Jesu lärjungar större kraft, då de leva i Andens enhet och kärlek. Samling betyder styrka både utåt och inåt. Den yttre samlingen gör kristendomen till en makt, som i världen kan ingiva förtroende. Den inre samlingen skapar karaktärer och människor med en fast, god vilja. Sådana kristna behöva vi i vår tid.

För att i någon mån verka i samlandets tecken kring Kristus, vill Ärkestiftets Ungdomsråd även denna sommar såsom föregående somrar inbjuda stiftets ungdom till kurser och läger. Må de, som komma, göra det i bön om inre samling och med den avsikten att söka hämta sådant, som kan bli till välsignelse för såväl enskilt liv som församlingslivet.

De kyrkliga sommarkurserna och lägren i Ärkestiftet 1932 hållas å följande platser och tider:

1. Ärkestiftets ungdomsdag i Sandviken

den 30 juni t. o. m. den 4 juli 1932.

Föredragsämnen: "Livstro och livsnöd", "Kampen om människovärdet", "Nya människor", "Kristendom och bildning", "Skönlitteratur och livsåskådning", "Nya metoder", "Gästrikebygd, Gästrikefolk, Gästrikeynne".

Bibelstudium hålles över ämnet "Bibliska strövtåg i anslutning till andra artikeln". (Rektor E. B. Gezelius).

Ämnen för kvällsföredrag: "Herre, till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets ord". "Sade jag dig icke, att om du trodde, skulle du få se Guds härlighet?"

Talare: Rektorn Teol. Dr. Manfred Björkquist, Kyrkoherdarna Ejnar Brundin, Harald Hallén, Gottfrid Pontén, Sam. Thysell, Komministern Teol. Lic. Bengt Jonzon, Rektor Karl Hedlund, Rektor Hans Rosenqvist, Teol. Lic. Lorentz Backman, Pastorn Fil. Lic. Per Uno Bolinder, Pastor S. Wiklund och Sekreteraren i Diakonistyrelsen Fil. Mag. Gunnar Sundqvist. Den sistnämnde blir kursens ledare.

Disponenten K. F. Göransson har lovat att vid mötet hålla ett anförande, och skaparen av Sandvikens nya kyrka Professor Israel Wahlman kommer ev. att demonstrera kyrkan samt tala om dess byggnad och innebörd. En av dagarna företages utfärd till Årsunda. Demonstration av Sandvikens Järnverk.

Tågförbindelse med Gävle och Storvik. Avgift 13 kronor. Anmälan om deltagande och ankomsttid insändes till Pastorn Fil. Lic. P. U. Bolinder, Sandviken, senast den 23 juni (obs! utsträckt tid).

Varje deltagare medför sänglinne och handdukar, samt en eller två filtar jämte nödiga toilettartiklar. En liten mjuk kudde bör också medtagas samt ev. regnkläder och galoscher. Bibel, psalmbok, Kyrklig sång och anteckningsbok medföras.

Alla, som kunna, uppmanas medtaga cykel.

Ombudsmöte hålles i samband med Ungdomsdagen i Sandviken, varför ungdomskretsarna uppmanas att utse representanter för sagda ombudsmöte.

2. Kyrklig ungdomskurs i Duvbo av Spånga församling

(istället för i Hässelby villastad) den 4—8 augusti 1932.

Föredragsämnen: "Hudson Taylor", "Behovet av auktoritet?", "Mannen i sykomorträdet", "Den unge Paulus", "Livs-ideal", "Helgsmålsringning".

Talare: Missionären August Berg, Kontraktsprosten G. M. Bruncrona, Prosten O. Hansson, Kyrkoherdarna K. G. Ekman, R. Littmarck, E. O. Björssell, Komminister A. H. Gewalli, Pastor J. G. Grefberg, Teol. Lic. Lorentz Backman, Grevinnan Jutta Wachtmeister samt ev. Kapten E. Killander. Kyrkoherde Wängby bibelstudieledare.

Kursledare: Kyrkoherde Karl Ekman. **Avgift** 10 kronor. **Anmälan** om deltagande insändes till Komminister A. H. Gewalli, Duvbo, Sundbyberg, senast den 23 juli.

Utrustning, se under ungdomsdagen i Sandviken.

Sundbyberg närmaste järnvägsstation. Bussar till Duvbo från Norra Bantorget i Stockholm varje halvtimme.

3. Kyrklig ungdomskurs i Bergsjö församling

den 11—14 augusti 1932.

Föredragsämnen: "Det inre livets vård", "Ansvarskänsla", "Andlig insikt", "Livsbejakelse och självtukt", "Behovet av auktoritet", "Ett fattas dig", "Vår Guds ord förbliver evinnerligen".

Bibelstudium: "Stadier på livets väg".

Talare: Kontraktsprosterna J. B. Lange och O. Österlund, Kyrkoherdarna S. Holmquist, Erik Hårdelin, E. Pontén och S. Åkerblom, Komministrarna H. Ljungberg och S. Solén samt ungdomssekreteraren, Teol. Lic. Lorentz Backman, som även blir kursens ledare.

Kursen börjar den 11 aug. kl. 8 e. m. **Avgiften** för deltagarna är 9 kronor. **Anmälan** om deltagande sker senast den 4 aug. till kyrkoherde Sven Åkerblom, Bergsjö.

Utrustning, se under Ungdomsdagen i Sandviken.

4. Ungdomsdag i Danmarks församling

söndagen den 21 augusti 1932.

Ledare: Stiftsadjunkten Teol. D:r M. Åmark.

Talare: Förutom ledaren, Rektorn, Teol. Lic. T. Ysander, Kyrkoherden E. Lyttkens, Docenten Teol. D:r Hjalmar Lindroth.

Ingen avgift. Matsäck till behov, utöver kyrkkaffe, torde medföras. Vid Linnés Hammarby tillfälle till förfriskningar. **Anmälningar** mottagas senast den 17 augusti av Kyrkoherden i Danmark, adr.: Bergsbrunna. Järnvägsstation Bergsbrunna på banan mellan Stockholm och Uppsala.

5. Pojkläger i Ingarö församling

den 7—10 juli 1932.

Talare: Kyrkoherdarna K. Ekman, E. Gordon, L. Hedblom, Komministrarna A. Gewalli, H. Berg, T. Wanngård, Pasto-
rerna G. Hollstedt (ev.) och C. Fromén (ev.).

Ledare: Komminister H. Berg.

Lägre kan taga emot 50 deltagare. Till deltagande inbjudas pojkar, som fyllt 14 år och särskilt medlemmarna i K. H. G.

Avgifter för kost och logi 10 kr. För utfärd ev. en mindre avgift som tillkommer.

Anmälan om deltagande göres senast den 20 juni till Komminister T. Wanngård, Ingarö. Alla upplysningar om resor, inkvartering o. d. lämnas av Komminister Wanngård.

Utrustning, se under Ungdomsdagen i Sandviken. Bad-dräkt och sportdräkt medtagas.

Rika tillfällen till sport, bad och idrott.

6. Pojkläger i Lingbo församling

den 28—31 juli 1932.

Ledare: Komminister L. Tillgren.

Talare: Förutom ledaren, Stiftsadjunkten, Teol. D:r M. Åmark, Kyrkoherde N. Humle, Komminister C. Liljestränd och Folkskolläraren A. Söderberg.

Föredragsämnen: "Ärkebiskop Absalon — en Gudsman i harnesk", "De, som byggt Kyrkan i Sverige", "En god karaktär". — Bibelstudium hålles över några av Jesu liknelser. Frågelåda.

Anmälan om deltagande göres senast den 15 juli till Folkskolläraren A. Söderberg, Lottefors. **Avgift** 4 kronor.

Utrustning, se under Pojkläget i Ingarö och Ungdomsdagen i Sandviken.

7. Kyrklig ungdomskurs i Ekeby (Upplands Ekeby)

den 30 juni—3 juli 1932.

Ledare: Kyrkoherde Gustav Unestam.

Medverkande: Kyrkoherdarna G. Unestam, T. Thomander, E. Bergwall, P. Vieweg, J. Matsson, T. Breitholtz, E. Ek m. fl.

Anmälan om deltagande insändes till Kyrkoherde Ture Thomander, Upplands-Ekeby, senast den 25 juni. **Avgift** 9 kr.

Utrustning, se under Ungdomsdagen i Sandviken.

Så vare Ärkestiftets ungdom välkommen till dessa som-marmöten!

Å Ungdomsrådets arbetsutskotts vägnar

E. Olof Björssell

sekr.

Lekmannaskolans sommarmöte.

för det inre livets vård hålles i Sigtuna i år den 8—18 juli. Mötets huvudämne blir **Kristi efterföljelse**. Programmet upptager bibelstudium över **Kristi efterföljelse** och **Kristi bild** samt föredrag om **Lydnaden**, **Den gode herden**, **Under Jesus ögon**: I umgängelsen, i bedrövelsen, **Den kristne och tidsläget**, **Efterföljare**: David Zeisberger (med anledning av Herrnhutarmissionens 200-års-jubileum), Matilda Wrede, David Petander, vandrareprästen, Martyrerna i Ryssland, Tomas a Kempis, **Kristi efterföljelse**, **Samtalsstunder**. Utflykter.

Som talare komma att medverka: rektorn d:r Manfred Björkqvist, Sigtuna, kyrkoherden Eric Boon, Sigtuna, ungdomssekr. fröken Svea Forsman, Sigtuna, kyrkoherden Adolf Kloo, Västra Tunhem, Diakonistyrelsens ungdomssekr. pastor John Nilsson, Stockholm, Israelsmissionens föreståndare pastor J. B. Pernow, Stockholm, kyrkoherden Gerhard Thorén, Krokek, någon av Sv. kyrkans Missionsstyrelses sekreterare och undertecknad.

Inackordering 3 kr. 90 öre per dag; kursavgift 10 kr., varav 5 kr. bilägges anmälan. Sänglinne, handdukar och filt medtagas.

Anmälan torde insändas till ungdomssekr. fröken Svea Forsman, Ansgarsliden, Sigtuna, före den 25 juni.

Sigtuna den 15 maj 1932.

John Melander

Rektor

Domprosten Stave.

Valborgsmässoafton ingick det oväntade budet, att domprosten *Erik Stave* avlidit. Det var en hjärtåkomma, som ändade hans liv.

Erik Stave var född i Gustavs församling i Dalarna den 10 juni 1857. Hans föräldrar voro hemmansägaren Erik Eriksson och Kristina Persdotter. Sina första studieår tillbragte han i Fjellstedtska skolan i Upsala, där han blev student och till Upsala var han sedan knuten under hela sitt kommande liv. Vid Upsala universitet avlade han fil. kand.-examen 1884, gamla teol. kand.-examen 1889, blev samma år docent i exegetik, 1899 e. o. professor samt 1900 ordinarie professor, förste teol. professor, domprost och kyrkoherde i Vaksala 1917 samt professor emeritus 1922. Såsom Upsala teol. fakultets representant deltog han i ett flertal kyrkomöten samt har en följd av år varit censor vid studentexamina och inspektor för Fjellstedtska skolan i Upsala.

Inom denna biografiska ram inrymmer en synnerligen flitig och högt kvalificerad vetenskaplig gärning, huvudsakligen fallande inom den gammaltestamentliga exegetikens fält. I yngre år företog han vidsträckta forskningsresor, bl. a. till Egypten, Palestina, Mindre Asien och Grekland, religionens gamla klassiska länder, och resultaten av sina forskningar har han framlagt dels i en lång rad imponerande avhandlingar, dels i form av artiklar i den av honom under flera decennier redigerade tidskriften "Bibelforskaren". Det stod till en början skarpa strider kring Stave och hans bibelkritiska forskning. Särskilt gingo stormens vågor höga efter hans berömda föredrag i Leckö om bibelkritikens inflytande på det kristliga troslivet 1901, och ännu lång tid därefter kunde han bli föremål för bannstrålar i samband med de diskussioner om "Babel och bibeln", som hans forskningsresultat framkallat. Men stormarna ha så småningom tystnat. Under de sista åren stod han som den svenska exegetiska forskningens främste man, arbetsglad och vital ända in i sena ålderdomen och högt uppburen av en talrik skara lärjungar, som nu verka landet runt i olika kyrkliga eller vetenskapliga befattningar.

Bland Staves större skrifter må här endast nämnas den stort anlagda religionshistoriska undersökningen "Ueber den Einfluss des Parsismus auf das Judenthum", belönad med guldmedalj av Teylers Godgeleerd Genootschap i Holland, "Inledning till Gamla testamentets skrifter" och "Israels historia".

Kyrkoherden Vilhelm Johansson.

Den 27 maj avled i sitt hem kyrkoherden i Balingsta-Hagby-Ramsta pastorat *Vilhelm Johansson*.

I en lång följd av år har den bortgångne burit på ett svårt ryggradslidande, delvis förorsakat genom olyckshändelse samt förvärrat genom sedermera tillstötande sjukdomar. Trots lidandet, som så länge hindrade honom i ämbetsutövningen, hörde man honom aldrig klaga över den lott, som blivit hans. Med ljusa förhoppningar om tillfrisknande och med ett stort och ödmjukt tålamod gick han stilla och försynt, blid och vänlig sin tunga väg. Han efterlämnar i de vidaste kretsar minnet av en sällsynt nobel, fin och förändlig personlighet.

Den bortgångne var född i Tierp 19 okt. 1887. Han avlade mogenhetsexamen vid Fjellstedtska skolan 1910, teol. filosofisk ex. 1912 och teol. kand. 1920, då han även blev prästvigd. Efter att någon tid ha tjänstgjort som pastorsadjunkt, först i Tolfta och sedan i Balingsta, blev han år 1923 vald till kyrkoherde i Balingsta-Hagby-Ramsta pastorat.

Fastän dödsbudet icke kom oväntat är saknaden och sorgen stor bland hans vänner och församlingsbor. Inte minst är saknaden stor bland pastoratets lärarekår, vars odelade aktning och tillgivenhet kyrkoherde Johansson tillvunnit sig.

Som närmast sörjande stå åldriga föräldrar och fyra syskon, av vilka en broder varit honom behjälplig med expeditionsgöromål och en syster varit hans värdinna.

Jordfästningen förrättades av kyrkoherde Fingal Hillström från Upplands-Tuna, som därvid yttrade bl. a. följande:

Jag minnes den hädangångne sedan långt tillbaka. Och den första minnesbilden som jag har, visar mig honom såsom en stilla andäktig gosse vid sin faders sida i Tolfta kyrka, till vilken församling han med sina föräldrar flyttat in från grannförsamlingen. Nästa bild är den av en nykommen lärjunge i Tolfta folkskola och minns jag särskilt att jag i en liten sak fick vara hans då obekante hjälpare. Sedan han så blivit min församlingsbo, trädde vi i närmare um-

Närmast sörjes den bortgångne av maka, född Hallberg, en son, teol. lic. Erik Stave, samt styvbarn. Domprostens Staves solida och originella personlighet efterlämnar ett ljust minne jämväl hos hans talrika vänner och lärjungar landet runt.

gänge med varandra — och den vänskap som ända tills nu förenat oss grundlades då. Tiden gick, och snart hade jag honom till lärjunge i konfirmationsundervisningen och jag kan tryggt säga, att han var en av dem, som satte sin prägel på konfirmandkretsen och vållade att jag har ett särskilt gott minne av denna. Under det året och vid denna undervisning kom jag ock att på ett särskilt vis gripa in i hans levnads öden. Fjellstedtska skolan hade under våren detta år sänt ut ett upprop till församlingarna och pastorerna att söka vinna lärjungar, dugliga att utbildas till präster. Detta upprop tog jag en dag med mig till mina konfirmander och läste upp det för dem — och Wilhelm Johansson var den, som tog intryck därav och anmälde för mig sin håg att studera till församlingslärare. Redan då var emellertid hans hälsa vacklande och jag minnes att samma år han konfirmerades angreps han av en svår sjukdom, som nog tog med sig en stor del av hans arbetskraft. Om-sider kom han in som lärjunge i Fjellstedtska skolan — och jag, som även i andra ämnen än kristendom meddelat honom undervisning — jag minnes i vilken spänning jag var den dag, då han var uppe i studentexamen och med vilken glädje jag mottog underrättelsen om resultatet.

Ibland tycktes det nog, som om studiearbetet skulle överstiga hans krafter. Han hade nog att kämpa med stora svårigheter. Men hans stilla liv i Gud och hans förtröstan på Herren höll honom uppe och förde honom fram till målet.

I följd av hans försvagade arbetskraft, som jag haft tillfälle att omnämna, dröjde det innan han kom därhän, att invigas till ämbetet. Sedan gick det emellertid raskt nog med hans befordran. Efter tjänstgöring på ett par andra håll kom han till Balingsta församling och valdes inom ganska kort tid till kyrkoherde i Balingsta, Hagby och Ramsta pastorat.

Ohälsa förbittrade emellertid glädjen i församlingstjänsten — dock var han alltid så stilla, tålig, undergiven. Guds ord hade han någon gång före och efter studentexamen fått tala — och redan då och allt framgent var det ett av varm känsla och ödmjuk tjänarevilja buret budskap som han bar fram.

Hans tjänstetid blev icke långvarig. Blott efter ett tiotal av år har Herren kallat honom hem till sig.

Endast spridda minnesdrag ur hans liv och tjänst har jag här dragit fram. — Bland hans största glädjeämnen i tjänsten tror jag att det kan räknas, att Ramsta nedbrunna kyrka återuppbyggdes i ett vackert och värdigt skick.

Den vänskap som förenat oss båda har ofta kommit till synes. Jag var med om hans installering till kyrkoherde, samt vid Ramsta kyrkas invigning — och åtskilliga gånger har jag besökt honom och han be-

sökt mig. Dessa stunder av samvaro äro nu minnen — och dyrbara minnen.

I försommarens sköna tid gick han ifrån oss. Och nu skall över hans grav somrar breda sin grönska och vintrar bädda sin snö. Tårar skola fällas och avtorkas. Minnen skola träda fram och förblekna. Tiden skall såsom det tyckes flyta fram i sin vanliga ström. Men den stund kommer, då alla som äro i gravarne skola höra Människosönens röst och gå ut ur dem: de som hava gjort vad gott är skola uppstå till liv. Så säger Herren: jag vill göra liv.

Mot aftonen.

Ur kantaten »Guds jord och Guds himmel», Sex sånger om människolivet, vid invigningen av Sandvikens nya kyrka.

*De, som bedja över knäppta händer,
deras ögon äro länge vakna,
se och se och medan dagen vänder
minnas de de döda, som de sakna.*

==

*Minnas år av strida strömmar,
år med bräckt och saktad gång,
morgon, tung av lyckodrämmar
dagar, flammande av sång.*

*Arbetslag, som trofast vandra,
arbetslag i möte tyst,
händer, sökande varandra,
blicken, nyss till avsked kysst.*

*Minnas läppar, fuktigt röda,
ögon, blanka utav mod,
barnadrömmar, länge döda,
barnasjäl, som min förstod.*

==

*De, som bedja över knäppta händer,
deras steg av många minnen digna,
gå och gå och medan natten tänder,
vandra de kring jorden; och välsigna!*

Per Bolinder.

MOR.

"O, var är gossen min"? — Ängsligt den skrynkliga handen
trevar bland täcke och filt, söker få sonen i fatt,
sonen, som gärna sprang bort på okända, farliga vägar,
lysten på äventyr jämt, full utav upptåg och spratt.
Över den svindlande klyft, som bildats av åren som svunnit,
yrseeln slog hastigt en bro, sonen var liten igen.
Far var på resor kanske i Bjurs eller Rättvik och Mora,
ensam för gården du stod, ensam för barnen i den.
Då var det glans i din blick, och vem kan väl glömma den blicken?
Solen för barnen den var, solen visst också för far.
Skymdes den stundom av moln — ack ofta dess tårar jag skyllde —
ingenting lyckades mer, förr'n åter den solen var klar.
Först utav allt, som jag minns, i det dunkel, där varandets källa
sänder sin porlande våg att växa till levnadens flod,
först utav allt var din blick, den moderligt milda och goda,
strålande ljuvligt för mig, där böjd över vaggan du stod.
Då var den vacker och ung den gamla och skrynkliga handen,
tryggt var att känna dess grepp, trofast den ledningen var.
Tryggt var att somna, då den hade knäppt mina händer tillsamman,
milt stoppat täcket mig om, givit mig kärlekens svar. —
Ej kan jag glömma den dag, då höstvinden gick över gården,
fjärran gick villande färd, avsked du tog av din son.
Ensam på stranden du stod; din vinkande hand, dina tårar
skönjde min längtande blick städse mer fjärran ifrån.
Ack, lilla mor, det var då . . . Nu har vandringen blivit så enslig.
Sonen din var är han nu, går han en väg, som är god?
Sover han än lika tryggt, och knäpper han än sina händer? —
Trevande söker din hand, vacklande synes ditt mod.
"Mor, jag är hos dig igen. Här är handen, så ofta du smekte". —
"Ja, du är här. Det är gott." Handen min åter du har,
trycker den ännu en gång, en endaste gång, den sista.
Mors lilla älskade hand, trofast som förr den var . . .
Nu, lilla mor, är det jag, som ensam står kvar på stranden,
handen din lossat sitt grepp, blicken, ack, lyser ej mer.
Mor, du som alltid blev kvar, hur barnen än foro i världen,
fjärran hän gick nu din väg, dit längtande aning blott ser.
Nu är det jag, lilla mor, som snyftande suckar och klagar:
"O, var är mor, lilla mor? När jag ej mera din hand"? —
"Hemma! Hemma hos Gud". Så hör jag din döende hälsning. —
Tack, lilla mor, vi möts där på den himmelska strand.

Sam Rönnegård.

STIFTSKRÖNIKA.

Kyrkoherdeinstallation i Rimbo-Rö.

Pingstdagen kunde Rimbo och Rö församlingar fira en stor kyrkhelg, i det att pastoratets nye kyrkoherde, Emanuel Ek, då i Rimbo kyrka installerades i sitt ämbete. Det strålande pingstvädret gjorde, att anslutningen blev synnerligen stor och många fingo vända om i brist på plats. Installationen förrättades av domprosten Lizell, som assisterades av kontraktsprostarna Enblom, Frötuna och Bäckström, Arbrå, stiftsadjunkten, teol. d:r Mats Åmark, emeritusprosten Helenius, Upsala, kyrkoherdarna Bergwall, Norrtälje, Söderlund, Husby-Lyhundra, missionär Rodén, pastor Larsson, Upsala, pastor Magnusson, Rö, pastor Olsson-Nordberg, Riala och pastor Stenquist, Länna, samt båda församlingarnas kyrkovärdar. Installator utgick i sitt installationstal från Paulusordet i Rom. 8 om, huru Anden kommer en kristtrogen till hjälp i all svaghet och manar gott för honom. Vid den följande högmässan predikade den nyinstallerade kyrkoherden.

Under såväl installationen som högmässan utfördes sång av kyrkokören. Fröken Märta Sandahl, Stockholm, sjöng en solosång med ord och musik av kyrkoherde Ek.

Ett vackert inslag i högtidligheten var invigningen av det till kyrkan genom kyrkostämmans försorg anskaffade nya antependiet, utfört på Licism samt av den likaledes från Licism utgångna nya mässkrud och de två vackra altarljusstakar, vartill medel insamlats av kyrkovänner.

På kvällen hölls vespergudstjänster i såväl Rimbo som Rö, varvid domprosten och d:r Åmark predikade i Rimbo och domprosten och kyrkoherde Bergwall i Rö.

Efter installationsakten och högmässan gav kyrkoherde Ek middag i prästgården.

Förordnanden.

V. komministern i Heliga Trefaldighets och Börje församlingars pastorat **L. O. F. Lindhagen** har förordnats till ständigt adjunkt i Ljusdals pastorat från den 1 maj.

— V. kommin. i Ljusne kapellförsamling av Söderala pastorat **E. A. Oldeberg** har förordnats att från den 1 maj t. v. uppehålla pastorsgöromålen i Rengsjö pastorat.

— V. kommin. i Tierps pastorat **V. E. Spjut** har förordnats att från den 1 maj t. v. uppehålla pastorsgöromålen i Litslena-Husby-Sjutolfts pastorat.

— V. kommin. i Nora pastorat **A. W. Andersson** har förordnats att från den 1 maj t. v. uppehålla de med ständiga adjunkturen i Tierps pastorat förenade göromålen.

— Pastorsadj. i Balingsta **E. D. Edenholm** har förordnats att från den 1 maj t. v. uppehålla pastorsgöromålen i Närtuna pastorat.

— Kommin. i Staffans pastorat i Gävle **K. S. Johansson** har förordnats att den 1 maj—31 okt. uppehålla pastorsgöromålen i nämnda pastorat.

— V. kommin. **K. G. T. Engström** har förordnats att den 1 maj—31 oktober uppehålla de med kommin. **K. S. Johansson**s tjänst förenade göromålen i Staffans pastorat, Gävle.

Kyrkoh. i Villberga, Hacksta och Löts församlingars pastorat **E. O. Björsell** har förordnats att från den 1 maj t. v. uppehålla kontraktsprostbefattningen i Trögds kontrakt.

V. pastorn i Närtuna pastorat **R. Krantz** har förordnats att under tiden 1—29 maj uppehålla komministersgöromålen i Heliga Trefaldighets och Börje församlingars pastorat samt att från den 30 maj t. v. vara t. f. kyrkoh. i Enköpings-Näs församlingars pastorat.

— Förordnande har utfärdats för v. pastorn i Skepptuna pastorat **L. H. Geite** att från den 1 maj t. v. uppehålla pastorsgöromålen i Simtuna och Altuna församlingars pastorat.

— E. o. prästmannen, fil. kand. **Bernhard Nyrén** har förordnats att fr. o. m. den 30 maj tills vidare uppehålla pastorsgöromålen i Rasbo och Rasbokils församlingars pastorat.

— Förordnande har utfärdats för e. o. prästmannen **Inge-mär Andræ** att från och med den 30 maj t. o. m. den 12 juni uppehålla komministersgöromålen i Heliga Trefaldighets-Börje pastorat.

— För e. o. prästmannen **Axel Axlid** har förordnande utfärdats att fr. o. m. den 30 maj tills vidare uppehålla komministersgöromålen i Nora församlingars pastorat.

— Förordnande har utfärdats för e. o. prästmannen fil. kand. **Daniel Cederberg** att fr. o. m. den 30 maj tills vidare uppehålla pastorsgöromålen i Lagga, Östuna-Fundbo pastorat.

— Förordnande har utfärdats för e. o. prästmannen **Ernst Malmberg** att fr. o. m. den 30 maj tills vidare vara pastorsadjunkt i Övergrans, Yttergrans och Kalmars församlingars pastorat.

— För e. o. prästmannen **Ivar Svensson** har förordnande utfärdats att fr. o. m. den 30 maj tills vidare vara pastorsadjunkt i Torstuna-Österunda-Härnevi pastorat.

— E. o. prästmannen **Olov Hartman** har förordnats att fr. o. m. den 30 maj tills vidare uppehålla vakanssatta komministerstjänsten i Simtuna-Altuna pastorat.

»Med detta utomordentligt lyckliga grepp
har förlaget gjort eftervärlden en stor tjänst»

Lektor **Bernhard Risberg** i Östgöta Correspondenten om

HÅGKOMSTER OCH LIVSINTRYCK XII

(Till minnet av Karlfeldt och Söderblom)

Preis: häft. 7: 50, inb. 9 kr., halvfr. b. 12 kr. LINDBLADS FÖRLAG, Uppsala

— E. o. prästmannen Bertil Löfquist har erhållit förordnande att fr. o. m. den 30 maj tills vidare vara pastorsadjunkt i Sänga och Skå församlingars pastorat.

— För e. o. prästmannen Gösta Eriksson har förordnande utfärdats att fr. o. m. den 30 maj tills vidare vara pastorsadjunkt i Järvsö pastorat.

— E. o. prästmannen Ture Enge har förordnats att från och med den 30 maj tills vidare uppehålla komministersgöromålen i Tierps församlingars pastorat.

— Förordnande har utfärdats för e. o. prästmannen fil. lic. Gösta Kellerman att fr. o. m. den 30 maj tills vidare uppehålla pastorsgöromålen i Balingsta-Hagby-Ramsta pastorat.

Nya prästerliga emeriti.

Kungl. Maj:t har genom nådigt beslut den 31 sistlidne mars utsett ordinarie prästerliga befattningshavare till innehavare från och med ecklesiastikåret 1933—1934 av emeriti-löner enligt bestämmelserna i lagen om emeriti-löner för präster den 9 december 1910, därav

inom Uppsala stift:

Kyrkoherdarna i Långtora pastorat Johan Abel Emanuel Holmdahl, i Gävle Staffans pastorat Carl Magnus Paulus Holmgren och i Torsåkers pastorat Per Anton Pettersson.

Komministern i Hedesunda pastorat Carl Teodor Rogberg.

Arkebiskop Eidem förrättade sin första prästinviqning

söndagen den 29 maj efter högmässan. Sedan ps. 316: 1—3 sjungits talade ärkebiskopen över Jesu ord till Petrus enligt Joh. ev. 21 kap. 15—17, de ord, varöver gamle biskop Gottfrid Billing talade, när han insatte ärkebiskop Eidem som kyrkoherde i Gårdstunga. Efter prästvigningen sjöngs ps. 285: 6.

Domkyrkokören sjöng vid högmässan och prästvigningsakten hymnerna: Sanctus av Palestrina, "Jesu mäktig i de svaga" av Edgar Tinel samt "Dig, Jehova, vill jag sjunga" av J. S. Bach.

De nyinvidga prästerna äro. För Uppsala ärkestift professor Arvid Runestam, fil. lic. och teol. kand. G. W. Kellerman, fil. och teol. kand. A. B. Nyrén, teol. kandidaterna E. W. Malmberg, J. I. Svensson, S. A. I. Andræ, K. O. Hartman, F. B. Löfquist, O. G. Eriksson, A. T. Axlid, A. T. Enge och T. D. Cederberg; för Strängnäs stift teol. kandidaterna Y. V. Junel, L. A. V. Danielsson och J. B. Ericsson; för Luleå stift K. A. Ollikanen.

Som assistenter tjänstgjorde domprost Lizell, professorerna Linderholm, Linder, Andræ, Bohlin och Westman, domkyrko-vicepastor Anderberg, kyrkoherde Eskil Andræ, Stockholm, kyrkoherde Enge, Nederkalix, kyrkoherden i Olaus Petri församlingen i Örebro Stenbeck, kyrkoherde Möller-värn i Häggenäs och komminister Malmberg, Åkerby.

Val.

Till komminister i Djurö-Nämdö pastorat valdes på söndagen pastorsadjunkten i Sättna pastorat, Härnösands stift, C. M. Hammer.

Sökande.

Kyrkoherdetjänsten i Närtuna-Gotröra pastorat sökes av: v. pastorn i Simtuna pastorat fil. mag. Helge Geite, e. o. prästm. läraren vid dövstumsskolan i Gävle A. C. M. Fröderberg, kommin. i Österfärnebo Herman Andersson, kommin. i Ovanåkers pastorat Gösta Ronqvist, vice pastorn på stället, teol. lic. Douglas Edenholm.

Kyrkoherdebeställningen i Litslena Husby-Sjutolfts pastorat sökes av: e. o. prästm. läraren vid dövstumsskolan i Gävle A. C. M. Fröderberg, v. pastorn på stället, fil. kand. V. E. Spjut, vice pastorn i Länna pastorat John Stenqvist.

Kyrkoherdetjänsten i Rengsjö pastorat sökes av: e. o. prästm. läraren vid dövstumsskolan i Gävle A. C. M. Fröderberg, komministern i Häverö pastorat E. D. Ahlund, vice pastorn på stället, fil. kand. E. A. Oldeberg, v. pastorn i Länna pastorat John Stenqvist.

Komministersbeställningen i Lagga-Östuna-Fundbo pastorat sökes av: komministern i Järlåsa-Skogstibble-Ålands pastorat P. A. Björkman, v. komministern i Staffans församling Gävle, Torsten Engström, vice pastorn i Riala pastorat Gils Olsson Nordberg.

Som sökande till komministersbefattningen i Nora församlingars pastorat ha anmält sig: v. pastorn i Lohärads pastorat Olof Lundgren, ständige adjunkten i Hedesunda pastorat Martin Rosenius, v. komministern på stället Axel Axlid, ständige adjunkten i Forsa pastorat Harald Lundvik.

Ny andre pastor vid Samariterhemmet.

Styrelsen för Samariterhemmet i Uppsala har till andre pastor vid Samariterhemmet kallat pastorsadjunkten i Jönköpings Sofia församling S. L. G. Stensson med tillträde den 1 maj.

Friluftskyrkan på Björkö tar form.

Platsen vid Ansgarskapellet på Björkö i Mälaren har undergått rätt stora förändringar från ifjol. Under den gångna vintern har man slutfört arbetena med planeringen av området framför kapellet. Här hade man förut ingenting annat än en ganska oordnad plan, nu har det lagts stenhällar och platsen har höjts så att det blivit en verklig friluftskyrka framför kapellet, som då tjänstgör såsom kor. Dessutom har man till skydd för vindarna och för övrigt för trevnadens skull planterat träd både runt om denna stenplåt och bakom kapellet. Upp till friluftskyrkan leder nu också en monumental trappa.

A. O. HANSSON

Telefon 9

KUNGSGÅRDEN

Telefon 9

Välsorterad

Speceri- och Diversehandel

Tyger, Korta varor

Glas och Porslin

Reela varor och humana priser

Till »Ärkestiftets» prenumeranter.

Olika omständigheter, bl. a. redaktörens avflyttning till annan ort, ha gjort, att maj- och juninumren av tidningen måst sammanslås till ett dubbelnummer. Red. anhåller om benäget överseende.

TACK.

Undertecknad, som allt ifrån tidningen Ärkestiftets start, dec. 1928, stått som dess redaktör och ansvarige utgivare, avgår i och med detta nummer ur tidningens redaktion. Innan jag nedlägger pennan, har jag emellertid behov av att få säga ett tack till tidningens alla läsare, alla mina kända och okända vänner runt hela vårt stift. Redaktionsarbetet har varit en uppgift för knappt tillmätta lediga stunder och har därför ofta måst stå tillbaka för andra plikter. Mycket borde därför ha varit bättre och kunde kanhända under andra yttre betingelser varit bättre. Jag tackar emellertid för förståelsefullt överseende liksom också för alla uppmuntrande skrivelser och muntliga erkännanden och tillåter mig hoppas, att min efterträdare skall mötas av samma välvilja, som kommit mig själv till del.

Tierp den 10 juni 1932.

Sam Rönnegård.

VID KÖP AV DET DAGLIGA BRÖDET, VÄLJ DÅ

MATTEA BRÖD

som vunnit stort erkännande för sin mörhet och goda rågsmak.

Brödfabriks Aktiebolaget Mattea, Tierp

Modernaste fabrik

Telefon 150

Elektrisk ugn

Till Ärkestiftets kyrkliga ungdomskretsar.

Av detta nummer, som är speciellt sommarmötesnummer, sändes 10 ex till stiftets samtliga ungdomskretsar. Ungdomsrådet riktar härmed en vördsam begäran till samtliga dessa mottagare att sälja eller utdela mottagna ex. bland medlemmar o. a., som kunna ha intresse av att bevista ungdomsdagen i Sandviken och andra av Ungdomsrådet planerade kurser. Vi förvänta, att samtliga kretsar låta sig angeläget vara att bli så talrikt representerade som möjligt vid sommarens stora möten. Likaledes förvänta vi, att varje krets insätter kr. 1:50 å tidningen Ärkestiftets postgirokonto n:r 76997 som ersättning för mottagna exemplar.

Enligt uppdrag:

Sam Rönnegård.

Städernas Allmänna Brandstodsbolag Grundat 1828, jämte dess dotterbolag SVITJOD och GOTHIA meddelar genom sitt ombud, **Johan Apelgren, Bollnäs, Tel. 32**, brandförsäkringar såväl i staden som på landet, samt alla andra slag av försäkringar (utom liv- och sjö-) till lägsta premier. Egna fonder omkr. 58,000,000 kr. OBS! Särskilt låga brandpremier för kyrkor och allmänna byggnader.

K. G. BERGHOLTZ & Co.

Etablerad 1853

**Kyrkoringklockor
Elektr. ringmaskiner**

Telefon 7290

STOCKHOLM

TIDNINGEN ÄRKESTIFTET

UTGIVES GENOM ÄRKESTIFTETS UNGDOMSRÅD

Utkommer den 15:de i varje månad.

»Ärkestiftets» redaktionskommitté:

Kyrkoherde Harald Nyström, Kungsgården

Komminister Bengt Jonzon, Gefle

Fil. mag. G. Sundqvist, Stockholm

Kyrkoherde Sam Rönnegård, Tierp

Den sistnämnde redaktör och ansvarig utgivare.

Prenumerationspris:

På posten: helt år kr. 2:25, halvt år kr. 1:25.

Direkt från expeditionen, adress Tierp, helt år kr.

2:—, halvt år kr. 1:—. För prenumerantsamlare (minst 11 ex.) kr. 1:75, vart elfte ex. gratis.

»Ärkestiftets» postgirokonto **76997**.

Insätt kr. 2:— på »Ärkestiftets» postgirokonto eller sänd beloppet pr postanvisning och meddela samtidigt Eder titel, namn och adress, så erhålles tidningen i utgivarekorsband.

Ärkestiftets Ungdomsråd: Ordförande: H. H. Ärkebiskopen; sekreterare: kyrkoherde E. O. Björsell, Villberga; kassör: pastor S. R. Wiklund, Gefle. Resesekreterare: fil. kand., teol. lic. Lorentz Backman, Lidingö I.